

Z OBSAHU ČÍSLA

Cena České lékařské společnosti

Quo vadis FN HK?

Nové vedení lékařské fakulty

65 let Lékařské fakulty Univerzity
Karlovy v Hradci Králové

Přínos prof. Stefana československé
dětské chirurgii

Profesor Fingerland ve světle svých
článků ve SCANu

Prof. Ivo Šteiner sedmdesátiletý

Tři králové anatomické ilustrace

Čeština je obtížná

Historie medicíny ve filatelii (7)

Z historie českých špitálů

Hierápolis - starověké lázeňské město

Cena České lékařské společnosti J. E. Purkyně za původní vědeckou práci za rok 2009

Dne 3. listopadu 2010 byly v Senátu Parlamentu České republiky předány místopředsedou Senátu Milanem Štěchem a předsedou ČLS JEP prof. MUDr. Jaroslavem Blahošem, DrSc., ceny předsednictva ČLS JEP za rok 2009 za knižní a časopisecké publikace. V kategorii původní vědecké práce byla oceněna publikace prof. MUDr. Romana Prymuly, CSc., Ph.D., a kolektivu autorů „Effect of prophylactic Paracetamol administration at time of vaccination on febrile reactions and antibody responses in children: two open-label, randomised controlled trials“, která pojednává o negativním účinku antipyretik na imunologickou odpověď po očkování. Práce byla publikována v prestižním časopise Lancet a vzbudila obrovský zá-

jem odborné i laické veřejnosti, protože prokázala nevhodnost preventivní aplikace antipyretika Paracetamol před či současně s očkováním. Byla citována mezi 25 nejvýznamnějšími pracemi vydavatelství Elsevier v roce 2009 a postupně získala řadu dalších ocenění a cen:

Kredbovu cenu Společnosti infekčního lékařství ČLS JEP a Cenu prof. Karla Rašky Společnosti pro epidemiologii a mikrobiologii ČLS JEP a její prezentace na 4. mezinárodním kongresu Europaediatrics v Moskvě v r. 2009 byla oceněna jako nejlepší přednáška kongresu.

Práce má významný dopad do praxe a mění desítky let zažitě přístupy při očkování dětské i dospělé populace.

Jmenování nových profesorů a docentů

Doc. MUDr. Ladislav Hosák, Ph.D. (Psychiatrická klinika)
profesorem pro obor Psychiatrie

Doc. MUDr. Radek Pudil, Ph.D. (I. interní klinika)
profesorem pro obor Vnitřní nemoci

Doc. MUDr. Stanislav Rejchrt, Ph.D. (II. interní klinika)
profesorem pro obor Vnitřní nemoci

MUDr. Sylva Skálová, Ph.D. (Dětská klinika)
docentkou pro obor Pediatrie

Blahopřejeme!

Časopis SCAN založil a v letech 1991–2005 byl jeho vedoucím redaktorem PhDr. Vladimír Panoušek.

Šéfredaktor: Prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc. Sekretářka redakce Alena Hejnová. Adresa redakce steiner@lfhk.cuni.cz

Redakční rada: PhDr. Josef Bavor, prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc., Mgr. Martin Formánek, doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., doc. MUDr. Roman Chlábek, Ph.D., prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Bc. Iveta Juranová, Ing. Eva Kvapilová, prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr.h.c., prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., Mgr. Jiří Štěpán, Bc. Hana Ulrychová, Miroslav Všečetka, doc. MUDr. Pavel Žáček, Ph.D., RNDr. Josef Židů, CSc. Vydává Fakultní nemocnice v Hradci Králové jako čtvrtletník v nakladatelství ATD Hradec Králové (atd.hk@seznam.cz) • Ročník XX (2010), č. 4 Zhotovila Tiskárna Avalon, s.r.o., Praha • MK ČR E 11425 • ISSN 1211–295X

(Časopis Scan je zveřejněn též na webových stránkách FN a LF na adresách <http://pavouk.fnhk.cz/nove/> v kapitole Pro širokou veřejnost a <http://lfhk.cuni.cz> v kapitole Informační služby - Časopisy)

Quo vadis FN HK?

R. PRYMULA

Fakultní nemocnice Hradec Králové náleží k nejvýznamnějším zdravotnickým zařízením v České republice. Pravidelně se umísťuje na předních místech anket o finančně zdravou nemocnici či anket o spokojenosti pacientů. Je vše tak idylické, nebo nám blízká budoucnost přinese jisté nástrahy? FN Hradec Králové je možná nejvýstavnějším velkým zdravotnickým zařízením v zemi, které funguje jako spádové centrum nejvyšší úrovně pro přibližně 1 000 000 obyvatel a celá řada oborů slouží pacientům z celé České republiky. Nemocnice je také

významným centrem pro vzdělávání lékařů a středních zdravotnických pracovníků. Na 21 klinikách s přibližně 1 500 lůžky je každoročně hospitalizováno okolo 42 000 pacientů a zhruba 650 000 pacientů je ošetřeno ambulantně. V nemocnici pracuje kolem 4 600 zaměstnanců. Řada lékařů působících ve FN HK zastává důležité funkce v odborných lékařských společnostech ČR, mnozí jsou členy zahraničních odborných společností a jsou úspěšní i v oblasti lékařského výzkumu.

V roce 2008 získala nemocnice akreditaci podle standardů SAK, která je důkazem vysoké kvality a bezpečnosti poskytované zdravotnické péče. I když se zatím kvalita péče nijak nepromítá do financování, budeme usilovat o reakreditaci s logickou vírou, že v dohledné době k nějaké bonifikaci pro akreditovaná zařízení dojít musí. I bez bonifikace je však zřejmé, že akreditace vede k zvýšení kvality poskytované péče, i když zlí jazykové tvrdí, že spíše v oblasti administrativní než faktické.

Velmi úzká spolupráce pojí FN HK s Lékařskou fakultou UK. Podílíme se na pregraduální i postgraduální výuce, společně i jednotlivě pořádáme každoročně řadu významných lékařských setkání na celostátní či mezinárodní úrovni. I díky tomu se Hradec Králové stává jedním z kongresových center v České republice.

Další spolupráce se rozvíjí s Farmaceutickou fakultou UK, Fakultou vojenského zdravotnictví UO i Univerzitou Hradec Králové. Až potud se tedy zdá vše téměř optimální a málokterá fakultní nemocnice udržuje se svou fakultou tak korektní vztahy, jak se to daří v Hradci Králové. Budoucnost ale ani zdaleka tak optimistická být nemusí, ekonomické problémy mohou zasít jablko sváru a managementy obou institucí budou muset vyvinout ohromné úsilí, aby se navozenou úroveň podařilo alespoň udržet.

Primárním problémem budou nepochybně již zmíněné finance. I když v letošním roce udržíme podle všech známek vyrovnané až mírně přebytkové hospodaření, v roce 2011 nás „procházka růžovým sadem“ rozhodně nečeká. Vše ovlivňuje nepříliš radostná celková ekonomická situace, která vede k tak drakonickým opatřením jako je snížení mezd ve státní správě plošně o 10 %. To má na zdravotnictví dvojí vliv. Jednak díky skutečnosti, že státní

zaměstnanci mají na výběru pojistného lví podíl dojde nepochybně k jeho snížení, jednak se aplikace vlastního fakturu redukce mzdových prostředků promítne i do zdravotnictví, přestože nejsme klasickými státními zaměstnanci. Přestože jsme byli opakovaně ujišťováni, že pokles prostředků dosáhne pouze 2 %, situace v posledních dnech je jiná. Na úrovni 98 % objemu prostředků předchozího roku jsme se již dříve rozhodli i za tohoto stavu zachovat stávající mzdovou úroveň. Nyní avizovaný pokles na 95 % však výrazně mění podmínky, neboť při

meziročním růstu posledních let znamená reálný pokles prakticky o 10 %. Ano, i za tohoto stavu jsme zřejmě schopni udržet mzdovou hladinu, ale pouze v časově omezené době (maximálně jeden rok). Cena však bude vysoká, neboť přijdeme prakticky o všechny rezervy, kterými disponujeme. Snížení prostředků o 5 % při objemu 5 mld. Kč znamená totiž nalézt úsporu 250 milionů Kč. V této situaci je možno na přelomu roku také očekávat nepokoje v souvislosti s výzvou „Děkujeme, odcházíme“. Dlouhodobě neutěšená situace ve specializační přípravě a naprosto nedostatečné finanční ohodnocení zejména mladých kolegů k podobnému řešení bohužel téměř vybízí. Přestože tato akce má nepochybně naše sympatie, výsledek je nejistý, neboť stát se zarputile tváří, že nemá skutečně nic a státní pokladna zeje prázdnotou a je ochoten raději omezovat, než cokoliv do systému přidat.

Po letech více či méně jen kosmetických změn již však dle mého názoru v současném systému mnoho dalších úspor nalézt nelze. Jedinou možností jsou rozsáhlé systémové změny, například stanovení standardů. O standardech každý rád hovoří, ovšem cesta k praktické realizaci je více než komplikovaná a časově náročná. Druhým zásadním problémem je garantovaná síť poskytovatelů. Zdá se, že máme příliš mnoho praktiků, ambulantních specialistů i nemocnic. Jejich snížení je však problém více než politicky citlivý, ba přímo výbušný. Možná to však do budoucna bude jediná cesta k vyšším výdělkům ve zdravotnictví. Je totiž velmi neekonomické, když velká zdravotnická zařízení jsou jen několik kilometrů od sebe a nesmírně nákladné technologie nejsou využívány ve smírném režimu.

Základní principy rozvoje FN HK se však nemění. Jejich realizace ale bude poněkud obtížnější. Pokračujeme v sestěhování všech klinik do areálu fakultní nemocnice. To znamená, že postupně opustíme areál staré nemocnice, který bychom eventuálně chtěli využít pro lůžka následné péče. V průběhu prvního čtvrtletí 2011 otevřeme novou neurologickou kliniku a posledním „sirotkem“ v areálu staré nemocnice tak bude již pouze rehabilitace, i když i zde se podařilo výrazně zlepšit vybavenost díky projektu EU. Podobně po dostavbě pavilonu patologie a soudního lékařství dojde k přesunu Ústavu soudního lékařství

do hlavního areálu nemocnice. I zde se však již projevil omezený zdrojový rámec financování, který nás přinutil k různým významným úsporám, myslím si však, že v žádném případě tyto nenaruší funkčnost obou celků. V krátké době nás čeká ještě přestavba a modernizace spalovny. Chronickým problémem je i parkování v areálu nemocnice a jedním z možných, ale nákladných řešení, je stavba parkovacího domu.

Dlouho jsme diskutovali generel výstavby FN HK, avšak zatím jsme jej nezveřejnili, neboť nestabilní ekonomické podmínky nás nutí k jeho, podle mého názoru, až příliš častým aktualizacím. Stále klademe důraz i na vytvoření vědecko-výzkumného centra, které by spojilo aktivity nemocnice nejen v oblasti klinické, ale i v oblasti biomedicínského výzkumu za úzké spolupráce s fakultami, které v regionu jsou. I když se zatím nepodařilo získat prostředky na institucionalizaci tohoto záměru, snažíme se alespoň vytvořit v současné době centrum transferu technologií právě ve spolupráci s výše uvedenými partnery v regionu. Nově připravovaný projekt má za cíl podpořit vznik tohoto centra z evropských zdrojů.

Ani v oblasti vědy nás nečeká lehké období. Stále se nedaří nalézt a prosadit model univerzitní nemocnice a dělení výkonu mezi LF a FN může být v době omezených zdrojů velmi komplikované. Poněkud ztrácí logiku současné pojetí IGA, neboť množství oborových komisí

uděluje prostředky jen několika málo, a ještě zpravidla spřízněným projektům. V letošním roce došlo i k zásahu do tohoto pořadí a část prostředků byla přidělena pouze na základě regionálního principu. Velkým problémem se jeví pochybné megalomanské projekty, jako ICRC v Brně. Miliardové investice do podobných celků v dnešních podmínkách jednak odsají investice všem ostatním a zároveň znamenají obrovské riziko do budoucna. Je snadné proinvestovat mnohasetmilionové či miliardové dotace, ale pak je třeba dát podobnému centru program, který by je provozně financoval. To bude nesmírně komplikované, protože koncentrace klinického výzkumu na jedno místo není příliš efektivní. Existuje tedy velmi reálná hrozba, že systém bude muset být dosaturováván z grantových prostředků a různých programů, buď na základě reálné výkonnosti, nebo prostě vypsáním na míru šitých podmínek.

FN HK však chce i v této složité situaci udržet svoji pozici jednoho z nejvýznamnějších zdravotnických zařízení, které disponuje nejen nejmodernějším vybavením, ale hlavně špičkovým personálem. To je jeden z důvodů, proč se budeme snažit co možná nejdéle udržet mzdovou úroveň předchozích let, abychom nemuseli kvalitu poskytované péče snižovat.

(Prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., je ředitelem Fakultní nemocnice Hradec Králové)

NOVÉ VEDENÍ LÉKAŘSKÉ FAKULTY

Děkan

prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc.

Proděkani

doc. Ing. Josef Hanuš, CSc.

proděkan pro technický rozvoj a informatiku

prof. MUDr. Miroslav Kuba, DSc.

proděkan pro výuku v angličtině

prof. MUDr. Jaroslav Malý, CSc.

proděkan pro výuku všeobecného lékařství (4.-6. r.) a výuku bakalářských programů

prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr. h. c.

proděkan pro zahraniční styky a vnější vztahy

doc. MUDr. Radek Pudil, Ph.D.

proděkan pro vědeckou činnost a doktorské studijní programy

doc. MUDr. Radovan Slezák, CSc.

proděkan pro výuku zubního lékařství

doc. MUDr. Alena Stoklasová, CSc.

proděkanka pro výuku všeobecného lékařství (1.-3. r.)

Tajemnice

Ing. Věra Tlapáková

Člen kolegia děkana

prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D.

ředitel Fakultní nemocnice HK

65 let Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové

HLAVNÍ DATA A UDÁLOSTI Z HISTORIE FAKULTY

Co předcházelo

Myšlenka založení hradecké lékařské fakulty vznikla již v předválečném období a krystalizovala ke konci války. Propagátory byli především MUDr. Antonín Fingerland a doc. MUDr. Jan Bedrna. Konkrétní podobu nabylo zřízení lékařské fakulty bezprostředně po osvobození v roce 1945.

8. června 1945:

na schůzi Revolučního místního národního výboru v Hradci Králové byl schválen návrh na zřízení lékařské fakulty. Schůze se zúčastnili primáři doc. J. Bedrna, doc. J. Maršálek a doc. J. Vavrda. byl vyhotoven zakládací protokol připravované lékařské fakulty na základě jednání zástupců ministerstva školství, rektora UK v Praze, děkana pražské lékařské fakulty, členů Místního a Okresního národního výboru a zástupců primářů Všeobecné okresní nemocnice doc. Bedrny a doc. Maršálka. Nemalý význam měla skutečnost, že v době skončení války bylo z 9 primářů hradecké nemocnice 6 docentů. Ministr národní obrany arm. gen. L. Svoboda přislíbil uvolnění budovy velitelství armádního sboru v Hradci Králové pro potřebu lékařské fakulty. Komise posoudila všechny aspekty založení a umístění lékařské fakulty. Závěr komise vyzněl kladně.

10. srpna 1945:

byla přijata prezidentem Československé republiky dr. Edvardem Benešem královéhradecká delegace tlumočící přání o zřízení fakulty. Jejými členy za lékaře byli doc. J. Bedrna a doc. J. Maršálek. Pan prezident myšlenku zřízení lékařské fakulty v Hradci Králové přivítal.

28. srpna 1945:

pověřil děkan pražské lékařské fakulty prof. J. Čančík na podkladě zmocnění ministrem školství a osvěty prof. Z. Nejedlým prof. Bohuslava Boučka zastupováním na plánované lékařské fakultě v Hradci Králové.

Vznik pobočky Lékařské fakulty UK v Hradci Králové

13. října 1945:

byla dekretem prezidenta republiky zřízena začátkem akade-

23. října 1945:

mického roku 1945/1946 pobočka Lékařské fakulty UK v Hradci Králové.

uveřejněním dekretu ve Sbírce zákonů nabyl dekret právní moci.

Zastupujícím děkanem pobočky se stal prof. Bohuslav Bouček. Týž den se na nově zřízenou pobočku zapsalo 410 studentů.

7. listopadu 1945:

se konalo zahájení činnosti lékařské fakulty v městském divadle, na němž promluvili zastupující děkan prof. B. Bouček, doc. J. Maršálek a MUDr. A. Fingerland.

25. listopadu 1945:

se uskutečnilo slavnostní zahájení činnosti pobočky v sále Střelnice. Slavnosti se zúčastnil ministerský předseda Zdeněk Fierlinger, ministr školství a osvěty Zdeněk Nejedlý, rektor UK Jan Bělehrádek, další rektori a děkani vysokých škol, zástupci vlády, církvi a vědeckých, uměleckých a studentských institucí. Pobočka lékařské fakulty v Hradci Králové se tak stala první vysokou školou otevřenou po válce. na schůzi zástupců fakulty, Místního a Okresního národního výboru a zástupců příslušných ministerstev bylo dohodnuto, že celá všeobecná Veřejná okresní nemocnice se stane fakultní nemocnicí a bude sloužit fakultním účelům.

Prosinec 1945:

15. dubna 1946:

se konala první promoce studentů, kteří nemohli odpromovat pro uzavření vysokých škol nacisty v r. 1939. Studium ukončili a promováni byli: Jaromír Emr, Miroslav Gold, Josef Hubka, Jiřina Jindřichová, Rudolf Klen, Vilém Nejedlý, Miroslav Novák a Ladislav Ženíšek.

14. srpna 1947:

prezident republiky svým dekretem jmenoval mimořádné a řádné profesory a tím položil definitivní základ pobočky lékařské fakulty v Hradci Králové.

Období Vojenské lékařské akademie Jana Evangelisty Purkyně (VLA JEP)

15. srpna 1951:

rozkazem prezidenta republiky o organizaci vysokých vojenských škol byla pobočka Lékař-

ské fakulty UK zrušena a byla zřízena Vojenská lékařská akademie (VLA), která v roce 1955 dostala čestný název VLA Jana Evangelisty Purkyně (VLAJEP). Založení VLA zasáhlo do života studentů. Již během prázdnin byli vyzváni, aby pokračovali ve studiu na VLA, s perspektivou životní dráhy vojenského lékaře. V opačném případě museli studenti přestoupit na jiné lékařské fakulty.

V souvislosti se zřízením VLA odešlo na jiné fakulty nebo vědecká pracoviště celkem 10 profesorů: Edvard Knobloch (soudní lékař), Zdeněk Köcher (farmakolog), Bohumil Krajník (biolog), Vladislav Kruta (fyziolog), Pavel Lukl (internista), Ivan Málek (mikrobiolog), Jan Maršálek (gynekolog), Karel Měšťan (stomatolog), Václav Piňha (neurolog) a Stanislav Škramovský (biochemik). Existence VLA JEP trvala 7 let.

30. června 1958:

rozkazem prezidenta republiky o reorganizaci vojenských vysokých škol byla VLA JEP zrušena.

Zřízení samostatné Lékařské fakulty UK v Hradci Králové

18. září 1958:

vládním nařízením byla zřízena Lékařská fakulta UK v Hradci Králové, jako další fakulta UK, s účinností od 1. září 1958.

V roce 1959:

V roce 1965:

zahájeno studium stomatology. U příležitosti 20. výročí založení lékařské fakulty byly v Kremnici vyraženy pamětní medaile fakulty (bronzová, stříbrná a zlatá). Autorem je akademický sochař Ladislav Zívr. Na přední straně (aversi) je znak lékařské fakulty, na reversu je zobrazen znak (pečetidlo) fakulty.

V roce 1990:

otevřeno studium všeobecného a zubního lékařství v anglickém jazyce.

V roce 1992:

byla zcela modernizována a dána do provozu Velká posluchárna v budově teoretických ústavů. otevřeno bakalářské studium Ošetřovatelství.

V roce 1993:

6.–7. října 1995:

oslavila fakulta 50 let svého trvání:

– 6. října se konala slavnostní shromáždění ve Velkém sále Kongresového centra Aldis

6. května 1996:

– byla zahájena výstava „50 let Lékařské fakulty UK v Hradci Králové“ ve výstavní síni římskokatolického biskupství na Velkém náměstí

– byl uspořádán Slavnostní koncert Filharmonie Hradec Králové v koncertním sále Filharmonie.

– 7. října se konala slavnostní imatrikulace nově přijatých posluchačů ve Velkém sále Kongresového centra Aldis

– vyšla monografie Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové 1945–1995 (kolektiv autorů za autorského vedení L. Chrobáka).

se tehdejšímu děkanovi lékařské fakulty Karlu Bartákovvi podařilo dosáhnout, jako členu zastupitelstva města Hradce Králové, že budova používaná lékařskou fakultou, která byla ve vlastnictví města, byla prodána Lékařské fakultě UK v Hradci Králové za symbolickou cenu 1 Kč, se zpětným předkupním právem města, pokud by fakulta zanikla. V roce 1998 podle zákona o vysokých školách 111/198 Sb., podle něhož fakulta ztratila právní subjektivitu, byla budova fakulty na základě jednání děkana Ivo Šteinerja a zastupitelů města prodána Univerzitě Karlově za stejnou cenu 1 Kč.

Od roku 1998:

6. října 2004:

rektor Univerzity Karlovy Ivan Wilhelm provedl poklep na základní kámen Výukového centra ve Fakultní nemocnici HK.

21. listopadu 2005:

v rámci oslav 60. výročí založení lékařské fakulty bylo ve Fakultní nemocnici slavnostně otevřeno Výukové centrum lékařské fakulty. Pozemek poskytla fakultní nemocnice, finanční krytí Univerzita Karlova z prostředků, které byly UK přiděleny MŠMT ČR. Ve foyer centra byla týž den odhalena plastika slavného hradeckého rodáka Karla Rokitsanského od akademického sochaře Vladimíra Preclíka. Večer se konala společenská část oslav v Kongresovém centru Aldis, s uvedením inscenace veselohry amerického autora Neila Simona „Vstupte“.

2. října 2007:

byla slavnostně otevřena Lékařská knihovna lékařské fakulty a fakultní nemocnice, používají-

cí automatizovaný knihovnický systém.

V přízemí budovy v prostorách bývalého refektáře byl za vydatného přispění děkana LF Vladimíra Paličky vybudován sloupový sál sloužící k pořádání vědeckých a kulturních akcí lékařské fakulty. Jako tzv. Galerie Na Hradě sál současně slouží i jako výstavní síň.

19.–21. listopadu 2009:

v Hradci Králové se konala pošesté Mezinárodní vědecká konference studentů doktorských programů (Ph.D.) za účasti 40 reprezentantů lékařských fakult z 12 států. Hodnotící komisi tvořila mezinárodní porota, v níž zasedal mimo jiné prof. David Gordon, prezident Asociace evropských lékařských fakult.

11. května 2010:

proběhla již 56. studentská vědecká konference, konaná na naší fakultě jako jediné bez přerušování od roku 1945.

Na konec několik čísel

Pedagogický sbor fakulty tvoří v současné době 377 učitelů, z toho 41 profesorů, 68 docentů a 268 odborných asistentů a asistentů.

Na začátku akademického roku 2010/2011 bylo na naší fakultě zapsáno celkem 1037 studentů ve studijních progra-

mech v češtině (863 v programu Všeobecné lékařství a 174 v programu Zubní lékařství) a 357 zahraničních studentů z 29 států ve studijních programech v angličtině (267 v programu General Medicine a 90 v programu Dentistry). Dále na fakultě studuje 163 studentů v bakalářských programech a 286 studentů v doktorských studijních programech. Za 65 roků existence fakulty studium na naší fakultě ukončilo celkem 8473 lékařů, z toho v oboru Všeobecného lékařství 7230, v oboru Stomatologie a Zubního lékařství 1243 a dále 626 absolventů bakalářských oborů. Od roku 1998 ukončilo doktorský studijní program 285 studentů a získalo tak titul Ph.D.

V roce 1945 byla ve fakultní nemocnici pouze jedna posluchárna, dnes jsou tu tři velké posluchárny, z nichž posluchárna ve Výukovém centru je vybavena moderní audiovizuální technikou, a dále je tu 25 menších poslucháren a seminárních místností.

Literární prameny:

1. Bouček, B.: Dvouletá činnost fakultní pobočky královéhradecké (1945–46 a 1946–47): kartáčový otisk nevydaného tisku.
2. Čečková, E.: Lékařská knihovna po rekonstrukci. Knihovnicko-informační zpravodaj U nás, 14. 12. 2007, str. 1–2.
3. Autorský kolektiv za vedení L. Chrobáka: Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové 1945–1995. Nakladatelství ATD, Hradec Králové, 1995, 161 s.
4. Chrobák, L., Štěpán, J.: Zásluhy akademika Jana Bedrny o založení Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové. SCAN: 2008; 16 (4–5).
5. Podklady ze studijního a osobního oddělení lékařské fakulty.

*Prof. Ladislav Chrobák,
Kabinet dějin lékařství*

Lékařská fakulta oslavila 65. výročí svého vzniku slavnostním shromážděním, které se konalo 8. listopadu, tedy právě 65 let po první schůzce pedagogického sboru. Se základními údaji z historie fakulty seznámil auditorium děkan prof. Miroslav Červinka; připomněl také, že listopadové dny jsou pro lékařskou fakultu významné jednak jako počátek její existence, ale i v souvislosti se 17. listopadem 1989, který přinesl fakultě demokracii a nové možnosti rozvoje. Za pamětníky z řad prvních studentů hradecké medicíny vystoupil prof. Rudolf Malec a své vzpomínky přidali i prof. Ivan Hybášek a dr. Vladimír Medek. Univerzitu Karlovu na shromáždění zastupoval prorektor prof. Jan Škrha, který ve svém vystoupení ocenil, že slavnostní shromáždění je koncipováno tak, aby do jeho programu přispěli jak pamětníci, tedy studenti roku 1945, tak i současní posluchači fakulty. Těm současným studentům patřila druhá polovina slavnosti - koncert klasické hudby, na kterém zazněly klavír, housle, flétna a zpěv v podání studentek Evy Bakalové, Daniely Sáry Gabrielové, Kateřiny Kubínové, Terezy Procházkové, Jany Viktorové a Jany Zaydlarové.

Děkan fakulty prof. M. Červinka s emeritními profesory R. Malcem a V. Brzkem

*Hudební doprovod
Foto: I. Šulcová*

NOVÍ VEDOUCÍ PRACOVNÍCI

Ing. Václav Honek,
ekonomický náměstek ředitele
FN Hradec Králové

Pozici ekonomického náměstka ve FN Hradec Králové jsem získal na základě výběrového řízení. Do zdravotnictví přecházím z oboru managementu letecké dopravy, kde jsem zastupoval zájmy letecké společnosti Air Canada pro Českou republiku a Slovensko, 3 roky jsem řídil pobočku globálního distribučního systému Galileo pro ČR, SR a Polsko a posledních 8 let jsem působil v Českých aeroliniích, a.s., v různých manažerských pozicích v oblasti marketingu, financí a informačních technologií, naposledy jako ředitel pro distribuci.

Důvodů k profesní změně bylo několik. V zastávaném oboru cestovních služeb jsem v tuzemsku dosáhl profesního maxima a chtěl jsem využít znalostí v řízení vnitrofiremních procesů velkých organizací, zkušeností se snižováním provozních nákladů a obchodní transformací v jiném oboru, který poskytuje služby. Zdravotnictví toto plně splňuje. Z pohledu ekonomy je zdravotní systém velmi komplikovaný, často určovaný protichůdnými zájmy a nefunguje jen na klasickém tržním vztahu, jak tomu je v klasických komerčních organizacích. Je to systém s celou řadou omezujících, často až rigidních pravidel a regulací. Limity v úhradách neumožňují využít špičkové technologie, jak by bylo možno a existující mzdový systém je poměrně rovnostářský a dává malý prostor pro odměňování individuálního výkonu. Toto je několik příkladů ekonomických odlišností oproti komerčnímu segmentu.

Vzhledem k tomu, že již několik měsíců v pozici ekonomického náměstka působím, mohu se podělit se svými prvními postřehy a nastínit své priority. Hradecká nemocnice je velmi kvalitní zdravotnické zařízení, které v minulosti uskutečnilo celou řadu rozsáhlých investičních akcí a zavedlo řadu moderních postupů a technologií. To je skvělá investice do budoucnosti! Jako ekonomy mě však zajímalo, zda to není vybudováno tzv. na dluh. Ne! Našel jsem v této organizaci velmi sofistikovaný systém v oblasti plánování péče, kontroly a manažerského vedení a také program odpovědnosti za ekonomické a kvalitativní ukazatele. Působí zde kvalitní ekonomové, kteří dlouhodobě budovali korektní vztahy vůči plátcům zdravotní péče (ZP) a hájí zájmy této nemocnice v rámci asociace FN. S velikou úlevou jsem zjistil, že vztah vedení nemocnice s odborovými organizacemi je korektní. Z předchozí praxe vím, jak katastrofální důsledky pro fungování organizace má, když je narušena důvěra a jsou tvrdě prosazovány zájmy, bez ohledu na možnosti systému či organizace. Proto jedna z mých dalších priorit bude aktivně, společně pracovat s odborovými organizacemi na nastavení kolektivních smluv. V oblasti ekonomiky budeme

sledovat změny v systému zdravotní péče, především avizované otevírání prostoru pro možnou spoluúčast pacienta. Příští rok se budeme muset vypořádat s omezením výdajů na zdravotní péči. Bohužel, v tuto dobu nemáme k dispozici přesnější zadání, což bude komplikovat sestavování plánu pro jednotlivá pracoviště a v konečném důsledku to bude vyžadovat přizpůsobování se situaci „za pochodu“. V personální oblasti se budu zasazovat o vybudování systému interní komunikace, který by měl nejen poskytovat informace od řídicích struktur dolů, ale též vylepšit komunikaci mezi jednotlivými pracovišti, kde vidím rezervy. Celá generační změna nás bude čekat v oblasti informačních systémů. Jedna z našich priorit pro příští rok bude účast v programu MZ, který by umožnil nahradit existující NIS (Nemocniční informační systém) moderní základnou pro řízení zdravotní péče.

Vážení kolegové, těším se na spolupráci!

Prof. MUDr. Viktor Chrobok, CSc., Ph.D.,
přednosta Kliniky ušní, nosní a krční
LF UK a FN Hradec Králové

Viktor Chrobok (nar. 1964); po studiu na lékařské fakultě v Hradci Králové nastoupil v roce 1988 na ORL kliniku zdejší fakultní nemocnice. Od 1998 do 2010 pracoval na Klinice otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku Pardubické krajské nemocnice, a.s. Atestoval z otorinolaryngologie 1. a 2.

stupně, audiologie a foniatricie. V roce 1997 získal vědecký titul CSc. (histologie membranózního labyrintu vnitřního ucha); následně po úpravě zákona mu byl přidělen titul Ph.D. Na základě habilitačního řízení na Lékařské fakultě UK v Plzni získal titul docent otorinolaryngologie (histopatologie středního ucha) a v roce 2007 byl jmenován profesorem otorinolaryngologie na LF MU v Brně. Zahraniční studijní pobyty byly v Bostonu, Londýně, Curychu, Jeně a Peci. Organizoval kurzy fonochirurgie, poruch polykání, chirurgie spánkové kosti a chirurgie krku a štítné a příušní žlázy.

Pedagogickou činnost vykonával/vykonává na Lékařské fakultě v Hradci Králové, Vojenské lékařské akademii v Hradci Králové, Fakultě chemicko-technologické Univerzity Pardubice, Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice, 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze a Lékařské fakultě Masarykovy univerzity v Brně.

Je členem mezinárodní otopatologické společnosti (Schuknecht Society). Od roku 2008 je místopředsedou výboru České společnosti otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku ČLS JEP. Dále je členem dozorčí rady Interní grantové agentury Ministerstva zdravotnictví ČR, akreditační komise pro otorinolaryngologii, zkušební komise pro

atestační zkoušky v oboru otorinolaryngologie, vědecké rady Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice, vědecké rady Lékařské fakulty UK Plzeň, oborové rady doktorského studijního programu ORL a chirurgie hlavy a krku na Lékařské fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a komise pro obhajoby doktorandských disertací v oboru otorinolaryngologie na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity v Brně.

Zabývá se otorinolaryngologií v celé šíři oboru, zvláštní pozornost věnuje otochirurgii, fonochirurgii a histopatologii spánkové kosti plodů a novorozenců. Přednesl přes 200 vědeckých sdělení a publikoval šest monografií a skripta, přes 130 odborných prací, z nich 30 v zahraničí (mimo Slovensko). Řešil 9 grantových studií IGA MZ.

MUDr. Petr Hejna, Ph.D., přednosta Ústavu soudního lékařství LF UK a FN Hradec Králové

Narodil jsem se v roce 1979 v Chrudimi. Po maturitě na Reálném gymnáziu v Broumově jsem v letech 1997 až 2003 studoval na Lékařské fakultě v Hradci Králové, kterou jsem ukončil s vyznamenáním. O obor soudního lékařství jsem se zajímal již během svého studia, a proto jsem byl velmi potěšen, když jsem po své promoci mohl nastoupit na zdejší Ústav soudního lékařství.

Mezi oblastí mého zájmu patří studium mechanismů zraňujících krční orgány při dušení, čemuž jsem se věnoval i ve své doktorandské práci. Ve svých vědeckých a výzkumných

pracích, z nichž byla téměř polovina uveřejněna v zahraničí, jsem se věnoval a nadále věnuji problematice prochlazení organismu, uhoření, balistice, utonutí a otázkám náhlé smrti v dětském věku. Tato skutečnost mi umožnila spolupráci s několika špičkovými pracovišti soudního lékařství ve Švýcarsku a Německu. Mé výsledky v oblasti studia střelných poranění ocenil ředitel Kriminálního ústavu v Praze, který mě v roce 2008 jmenoval členem vědecké rady v balistické sekci této instituce. V roce 2010 jsem byl zvolen členem výboru České společnosti soudního lékařství a soudní toxikologie. Za svou publikační aktivitu jsem na jaře 2010 obdržel Cenu primátora města Hradce Králové za studentskou tvůrčí práci.

Společně se svými kolegy bychom chtěli vytvořit moderní pracoviště evropské úrovně, což by mělo být usnadněno přestěhováním stávajícího ústavu do nových moderních prostor, které se budují v areálu fakultní nemocnice. Mezi naše další společné cíle patří extenzivní výzkumná a publikační činnost, rozšíření zahraniční spolupráce a především rozšíření a zkvalitnění celého komplexu služeb pro orgány činné v trestním řízení.

Mgr. Martin Formánek,

Vedoucí odboru personálních vztahů FN HK

6. fakultní konference studentů doktorského studia

Dne 25. října se ve Výukovém centru LF ve FN konala vědecká konference, na níž naši doktorandi přednesli výsledky svých studií.

Z deseti účastníků se na prvních místech umístili:

- 1. MUDr. Zdeněk Turek:** Effects of intravenous anesthetic agents on hepatosplanchnic microcirculation in rats (školicel doc. MUDr. RNDr. M. Kaška, CSc.)
- 2. Mgr. Jana Čmielová:** Response of dental pulp stem cells and periodontal ligament stem cells to ionizing radiation (školicelka doc. MUDr. M. Řezáčová, Ph.D.)
- 3. MUDr. Marian Kacerovský:** Petraxin 3 – a new marker of subclinical chorioamnionitis in women with preterm premature rupture of membranes (školicel doc. MUDr. J. Tošner, CSc.)

Prvé dvě práce byly nominovány za naši fakultu na mezinárodní konferenci studentů Ph.D. (viz str. 10)

R. Pudil

Tomáš Halík na lékařské fakultě

Nadace mezilidské tolerance Thomase Grala při Lékařské fakultě v Hradci Králové pořádá již řadu let cyklus přednášek pro studenty, členy královéhradeckých akademických obcí a veřejnost. Tentokrát pozvání Nadace přijal teolog a filozof mons. prof. PhDr. Tomáš Halík, Th.D., který 10. listopadu vystoupil v zaplněné velké posluchárně lékařské fakulty s přednáškou na téma **Tolerance už nestačí.**

I. Juranová

Václav Hybš věnoval finanční dar 2. interní klinice

Dne 22. září se v Praze na Žofíně konal koncert u příležitosti 75. narozenin dirigenta Václava Hybše a současně 50 let od založení jeho orchestru. Pan Hybš se svojí manželkou Jarmilou se rozhodli předat část výtěžku koncertu gastroenterologickému pracovišti naší 2. interní kliniky, jak mistr sám řekl „za záchranu svého života“. Šek na finanční dar ve výši 100 000 Kč během koncertu převzala z rukou mistra Hybše dr. Jolana Bártová, vedoucí lékařka lůžkového oddělení gastroenterologie 2. interní kliniky.

Pan Václav Hybš, rodák z východočeské Police nad Metují,

Slavnostní přípitek: zleva paní Hybšová, Květa Vašíčková (vrchní sestra gastroenterologie), dr. Bártová, mistr Hybš a dcera manželů Hybšových

Dr. Bártová (druhá zprava) přebírá z rukou Václava Hybše šek na 100 000 Kč

se rád vrací do svého rodného kraje a každoročně pořádá předvánoční koncertní turné po městech východních Čech. Tak tomu bylo i v loňském roce před Vánoci, kdy si však jeho přechodně zhoršený zdravotní stav vyžádal hospitalizaci v naší nemocnici. Mistra Hybše jsme poznali jako člověka mimořádně vitálního a optimistického, ale také velmi skromného a milého. Celý jeho pobyt v nemocnici doprovázela veselá nálada a pohoda, a to i přesto, že jeho zdravotní stav v úvodu hospitalizace byl vážný. Václav Hybš na naší nemocnici a naše pracoviště stále vzpomíná a pravidelně nás informuje o svém zdravotním stavu i o svých dalších uměleckých plánech.

Koncert provázela slavnostní a příjemná atmosféra; vystoupilo zde mnoho slavných zpěváků (Karel Gott, Václav Neckář, Lucie Bílá, Marta Kubišová a řada dalších), kteří zazpívali písně, jež buď Václav Hybš pro ně napsal nebo je se svým orchestrem doprovázel. Koncert natáčela i Česká televize a bude vysílán v průběhu vánočních svátků.

Jan Bureš

Autorem fotografií je Agentura Václava Hybše

THE 7th INTERNATIONAL MEDICAL POSTGRADUATE CONFERENCE

Ve dnech 18.–20. listopadu se v Hradci Králové již posedmé konala mezinárodní vědecká konference postgraduálních studentů (Ph.D.) lékařských fakult – akce ojedinělá nejen v České republice, ale i ve střední Evropě.

Zúčastnilo se 42 studentů, reprezentantů 22 lékařských fakult ze 13 evropských zemí – od Dánska na severu po Itálii na jihu a od Portugalska na západě po Gruzii na východě.

Úroveň přednášek byla vysoká, devítičlenná mezinárodní hodnotící komise měla obtížný úkol určit ty nejlepší. Prvá tři místa a s nimi spojenou finanční odměnu získali:

1. Froukje J. Verdam, MD. (Maastricht): Small intestinal alterations in severely obese hyperglycemic subjects.

2. MUDr. Anna Rybárová (Bratislava): Molecular diagnostics in a group of Slovak patients with neurofibromatosis type 1.

3. MUDr. Ondřej Gojiš (Praha, 3. LF UK): The role of AIB1 in human breast cancer.

I. Š.

Vítězce předávají diplom a cenu děkan LF prof. Červinka, předseda hodnotící komise prof. Palička a prezident evropské organizace Ph.D. studia Orpheus prof. Lackovič. Foto I. Šulcová

Přínos prof. Stefana československé dětské chirurgii

M. KRÁLOVÁ

Při příležitosti nedožitých 90. narozenin prof. MUDr. Hvězdoslava Stefana, CSc., emeritního přednosty oddělení dětské chirurgie, nám dovoluje připomenout jeho přínos pro československou dětskou chirurgii.

Hvězdoslav Stefan se narodil 14. března 1920 v Hradci Králové, kde absolvoval základní a středoškolské vzdělání. V roce 1949 promoval na Lékařské fakultě Karlovy Univerzity v Praze. Do Hradce Králové se vrátil v roce 1952, kdy nastoupil jako sekundář na chirurgické klinice tehdejší Vojenské lékařské akademie J. Ev. Purkyně. Zde se věnoval všeobecné chirurgii a urologii. Urologie dospělých byla oborem, který preferoval a ve kterém se systematicky vzdělával. Jeho první operací byla plastika pravostranného třísla pro volnou tříselnou kýlu u dvouletého chlapce (26. 11. 1952).

S problematikou dětské chirurgie a dětské urologie se dr. Stefan setkával na chirurgické klinice, kde pro chirurgicky nemocné děti byly vyčleněny tři pokoje s 15 lůžky. Dr. Stefan na tomto oddělení intermitentně pracoval jako sekundární lékař. Dle operačních záznamů si ho profesor Jan Bedrna, přednosta kliniky, nechával vypisovat na asistenci k operacím zejména vrozených, ale i závažných získaných onemocnění u dětí. Do tohoto období patří dvě publikace dr. Stefana, které jsou prioritami v československé dětské chirurgii - jedna je z oblasti dětské urologie, druhá z dětské onkochirurgie.

Na rozvoj oboru dětské chirurgie ve světě reagovali přednosta chirurgické kliniky prof. Bedrna a přednosta dětské kliniky prof. Blecha realizací dětsko-chirurgického pracoviště v budovaném pavilonu dětské kliniky. V roce 1958 tak vzniklo detašované dětsko-chirurgické pracoviště, které bylo v roce 1960 organizačně změněno na ordinariát. Funkční místo ordináře nabídl prof. Procházka asistentu Stefanovi, který je přijal. Začal budovat ordinariát dle anglosaského vzoru a s houževnatostí a pílí jemu vlastní zaváděl nové diagnostické a léčebné metody. Na oddělení postupně přicházeli lékaři se zájmem o obor. Odborně prosperující pracoviště bylo v roce 1982 ustanoveno na samostatné oddělení dětské chirurgie.

Přínos prof. Stefana jednotlivým kategoriím dětské chirurgie

Novorozenecká chirurgie

Novorozeneckou chirurgii prováděl profesor Stefan v celém rozsahu. Operovaným novorozencům byla do roku 1975 poskytována pooperační péče na dětské chirurgii, od roku 1975 byli předáváni do odborné péče dětským intenzivistům na vybudovanou jednotku intenzivní péče pro nedonošené děti a patologické novorozence na dětské klinice.

První úspěšnou operací atrézie jícnu provedl v Hradci Králové prof. Stefan v roce 1972. Zkušenosti s 25 novorozenci operovanými pro tuto vadu v období let 1972–1977 publikoval.

Chirurgicky úspěšné byly operace atrézie duodena, tenkého a tlustého střeva a velká skupina vad vzniklých při poruše-

ně rotaci a fixaci tenkého a tlustého střeva.

U vrozených vývojových vad, které postižují přední stěnu břišní – gastroschiza a omfalokéla – zavedl prof. Stefan dvoudobé operování metodou dle Olshausena-Grosse. V první době se část vyhrzlých orgánů dutiny břišní vrátila do dutiny břišní a část se jich umístila do vytvořených podkožních kapes na přední stěně břicha. V druhé době se orgány z podkožních kapes přemístily do preformované dutiny břišní. Operace byly úspěšné po stránce funkční i kosmetické a výrazně zvýšily procento přežívajících dětí.

Diagnostické a terapeutické zkušenosti s aganglionosou tlustého střeva (Hirschprungova choroba) presentoval prof. Stefan jako svoji docentskou habilitační práci. Při této vadě chybí ve stěně střevní gangliové buňky v Meissnerově a Auerbachově plexu. Prof. Stefan spolu s doc. Pařížkem ze zdejší katedry anatomie zavedli jako rutinní metodu průkazu této vrozené vady histochemické vyšetření acetylcholinesterázy v biptickém vzorku stěny rekta. Šlo o československou prioritu.

S mezinárodní odezvou rozdělil prof. Stefan v roce 1980 novorozená siamská dvojčata (viz Scan 4/2009). Děti dobře prospívaly a těší se dobrému zdraví i v dospělosti.

Dětská břišní chirurgie

V rámci břišní dětské chirurgie se odoperovalo ročně 400–500 dětí s tříselnými kýly, cca 50 dětí s pupeční kýlou, dále akutní apendicitidy aj. Vedle těchto pro obor standardních diagnóz se řešili pacienti se vzácnými a závažnými onemocněními. Tato onemocnění vyžadovala spolupráci s jinými obory ve FN. Jako příklad uvádím diagnostiku vrozených a získaných onemocnění žlučových cest a pankreatu, při kterých jsme spolupracovali s gastroenterologem dr. Petrem Dítětem a radiologem dr. Zdeňkem Vackem.

Dětská onkochirurgie

Na oddělení se komplexně léčily nezhoubné i zhoubné nádory u dětí. Z důvodu často pozdní diagnózy těchto nádorů byly operace technicky velmi náročné. Léčebně se kombinovaly operace, cytostatika a ozáření. V roce 1982 přednesl prof. Stefan výsledky léčení dvaceti dětí s Wilmsovým tumorem ledvin, s úmrtností 7 pacientů (35 %). Při oboustranném postižení ledvin Wilmsovým tumorem zavedl kombinovanou terapii, když odstranil nádorem více postiženou ledvinu a nádor na druhé ledvině resekoval. Chirurgickou terapii doplnil cytostatikou léčbou. Jde o československou prioritu.

Dalšími prioritami v dětské onkochirurgii je zavedení radikální komplexní léčby rabdomyosarkomu urogenitálního sinu (1957) a komplexní terapie rakoviny štítné žlázy (1963).

Dětská urologie

První dětsko-urologické diagnostické a operační zkušenosti získal prof. Stefan v letech 1952–1956 na zdejší chirurgické klinice od profesora Bedrny. Když se nenaplnilo jeho osob-

ní přání stát se urologem dospělých, věnoval se s elánem a odpovědností dětské urologii a v brzké době se stal československou a evropskou osobností tohoto oboru.

Prof. Stefan preferoval dvě diagnózy z dětské urologie - vezikoureterorenální reflux a exstrofii močového měchýře s epispadíí. Celostátně upřesnil diagnostiku vezikoureterálního refluxu a vypracoval i léčebný řád, kdy a jak postupovat konzervativně a kdy operovat. Sám odoperoval cca 800 dětí s tímto onemocněním. Za soubor prací o vezikoureterálním refluxu získal v roce 1970 cenu Čs. lékařské společnosti J. Ev. Purkyně.

Soubor pacientů prof. Stefana s exstrofií močového měchýře s epispadíí se datuje od roku 1963, kdy provedl první rekonstrukční operaci této vady v Československé republice. Trvale sledoval u těchto pacientů kapacitu močového měchýře a kontinenci moče. Obsah nízkokapacitních močových měchýřů zvětšoval augmentační plastikou.

Další velkou skupinu dětsko-urologických pacientů tvořily hypospadie. Prof. Stefan prováděl jednodobé a vícedobé operace této vady se zajištěnou derivací moče po dobu hojení. K vykrutí rozsáhlých defektů močové trubice používal sliznici močového měchýře a sliznici ústní dutiny.

V roce 1957 popsal a laboratorně a histologicky dokumentoval případy dysgenese gonád, které byly o několik let později klasifikovány v cizině jako nozologická jednotka – smíšená dysgenese gonád.

Vypracoval a mezinárodně zavedl světově uznávanou rekonstrukční genitoplastiku, která se po něm nazývá „Stefanova operace“. Tato metoda se stala historickým mezníkem

pro provádění záchovných operací u intersexů. Práci poprvé publikoval v roce 1963 v naší republice, v německém odborném tisku pak v roce 1966 a v anglickém v roce 1967. Metoda se dosud používá a je citována v Campellově encyklopedii a v řadě urologických a sexuologických publikací.

Profesor Stefan byl výborným učitelem; přednášel nejen medikům zdejší lékařské fakulty, ale i stážištům z dětské chirurgie a urologie z naší republiky i ze zahraničí. Pro pediatri východočeského regionu pořádal jedenkrát ročně odborné semináře. V Hradci Králové organizoval celostátní vědecké konference v letech 1973, 1976, 1978 a dále 38. kongres dětských chirurgů s mezinárodní účastí v roce 1986.

Odborného uznání se dostalo prof. Stefanovi v naší republice i v zahraničí. Stal se nositelem 7 medailí a 2 cen za vědecký přínos v oboru medicíny, byl členem 2 zahraničních lékařských společností a čestným členem 3 českých a 1 zahraniční lékařské společnosti.

Prof. Hvězdoslava Stefana budeme vždy hodnotit jako spoluzakladatele moderní dětské chirurgie, světově uznávaného dětského chirurga a urologa, vědce a vlastence. Medicína, kterou byl od mládí hluboce zaujatý, byla jeho humanitním a morálním posláním.

Čest jeho památce.

(MUDr. Miroslava Králová, Ph.D., je emeritní primářkou Oddělení dětské chirurgie a traumatologie, FN Hradec Králové)

CO TAKÉ ZAZNĚLO V SENÁTU ...

Klid v jednacím sále

Při projednávání novely zákona „o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví“ požádal předsedající o klid v jednacím sále. Místopředseda vlády Stanislav Gros zareagoval u mikrofonu slovy: „Musím říci, že v takovém tichu jsem ještě ve sněmovně nikdy nic neříkal, a vám to tady vadí. Jsem tím překvapen. V poslanecké sněmovně si někdy připadám spíše jako ve válcovně plechů.“

Přechylování a shoda podmětu s přísudkem

Při projednávání novely zákona o matrikách navrhoval senátor Jiří Pospíšil (asi v rámci zrovnoprávnění) zrušení přechylování ženských jmen, které třeba němčina a angličtina nezná. Debatu ukončil slovy: „A potom nastává opravdu debata, proč máme shodu podmětu s přísudkem. Proč jsou mužský s měkkým a ženský s tvrdým.“ (Smích v sále).

Životní prostředí a hluk

Jako přesvědčený euroskeptik nás tentokrát senátor Jaroslav Kubera obohatil slovy: „Ve Spolkové republice Německo teď řeší velký problém. Ukázalo se, že díky tomu, že se obecná hladina hluku zvýšila, tak když slavíci lákají samičky, tak zvýšili své tokání až na 94 decibelů a porušili tak evropskou směrnici nebo tu mezní hodnotu, která byla stanovena. Co tedy s tím, jak zabránit slavíkům v tom, aby takto hlasitě nekvíkali?“

Ilustrace Michael Marčák

Na schůzích Senátu PČR vyslechl a ze stenografických záznamů zpracoval Karel Barták

Profesor Fingerland ve světle svých článků ve SCANu

Letos 26. února tomu bylo 110 let od narození prof. Antonína Fingerlanda. Zároveň letos oslaví nemocniční a fakultní časopis SCAN dvacet let svého trvání. Listujeme-li stránkami časopisu, setkáme se se jménem prof. Fingerlanda, zakladatele Ústavu patologie, nesoucího od roku 1992 jeho jméno, jednoho ze zakladatelů Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, rytíře českého lékařského stavu a čestného občana města Hradec Králové celkem osmkrát jako autorem článků. Co je všem těmto článkům společného? Všechny je napsal ve věku nad 90 let a ten poslední dokonce ve věku 97 let.

V prvním článku z roku 1992 „Zbožná přání člena Spolku lékařů“ se zamýšlí nad posláním odborných schůzí spolku, nad jejich náplní a formou prezentace a vyslovuje přání, aby nekolidovaly se schůzemi Purkyňovy společnosti na fakultě.

V dalším článku věnuje zaslouženou pozornost řádu šedých sester, které v ošetrovatelské škole sám učil a které poznal jako vynikající a naprosto spolehlivé pracovnice. Jejich vyhnání z jimi zřízené ošetrovatelské školy komunisty v roce 1948 pokládal „za bezpříkladný nevděk a surovost k osobám, které věnovaly svůj majetek a celý svůj život pomoci trpícím“. Tehdy, jako projev nesouhlasu a odsouzení, se vzdal místa ředitele školy.

K jakým škodám může dojít, když akademická svoboda vysokých škol je narušena cizími vlivy ze zevnějšíku, dokládá v článku „Případ Olgy Borisovny Lepešinské“, protěžované Stalinem, podle jejíž nevědeckých, důkazy nepodložených názorů je nositelem života nikoliv buňka, ale neuspořádaná živá hmota. Prof. Fingerland se přes naléhání nikdy nepropůjčil k tomu, aby tyto nevědecké názory zastával a dále šířil. Vyneslo mu to vyloučení jako učitele z tehdejší VLA.

Ve svém článku „Jak jsem se stal patologickým anatomem“ uvádí, jak po úmrtí asistenta pražského ústavu Dr. Jiřího Šulce na vozíčku mu bylo jako demonstrátorovi nabídnuto místo asistenta přednostou ústavu prof. Hlavou.

U příležitosti 50. výročí založení fakulty se jako 95letý zamýšlí nad tím „Co je pro růst školy prospěšné“ a dochází k přesvědčení, že vysokoškolské učitelé mají výzkumně pracovat na tématech svého oboru a snažit se přinášet nové, dosud neuveřejněné poznatky. Za velmi důležité pro rozvoj vysokých škol a jejich ústavů pak vidí pravidelné zveřejňování výročních zpráv s číselným doložením výkonové práce a úspěchů, ale zároveň, jak dodává, s uvedením chyb a omylů, s úvahami, jak se jich v budoucnu vyvarovat. V jiném článku se zabývá tím „Jak hledat, nalézt a podporovat tvořivé mozky“ a dokládá to na svých úspěšných žácích.

Najdeme tu však i články úsměvné. Když byl prof. Fingerland ve svých pětadevadesáti letech svými přáteli požádán, aby napsal některé ze svých bohatých vzpomínek, zavzpomínal na svou studentskou lásku, šestnáctiletou Máničku V., studentku dívčího lycea. Ta ho jako sedmnáctiletého studenta po mnoho měsíců okouzlovala tak, že byla, jak zpívá Radames v Aidě: „Del mio pensiero, tu sei regina“ (v mé mysli ty jsi královnou). Časem však na Máničku zapomněl. Když pak jako asi padesátiletý jel na motorce přes Hořice do Jičína, uviděl před domem své bývalé lásky starší, prošeďivou paní. Nedalo mu, zastavil a zeptal se jí, kde bydlí

nebo kam se odstěhovala rodina pana učitele V., která zde bydlela a měla dceru Máničku. „Ale Tondo! To jsem přece já!“ – a oba se oddali vzpomínkám. Mánička už měla dvě dospělé dcery. Jedna byla sopránistkou v ostravské opeře, druhá středoškolskou profesorkou.

V roce 1966 byl prof. Fingerland požádán studenty o příspěvek na Poslední přednášce. Projev mohl být písemně zaznamenán až v roce 1997, pod názvem Homérova ideologická úchylka. Myslím, že stojí za to, aby byl uveden téměř in extenso.

Vážený soudruzi, přátelé a bývalí žáci!

Mám-li k vám pronést něco všeobecně platného, moudrého, co se zdá vhodné pro tuto chvíli, v čem se odráží zkušenost tisíciletí, pak nezaváhám použití slov básníka Homéra, který už na úsvitu dějin pronesl svůj soud o ceně a hodnotě lékařství. V jeho Iliadě (zpěv XI., verš 514) praví, jak si ještě pamatují ze studia řečtiny konaného za vlády jeho Apoštolského veličenstva císaře a krále Františka Josefa v roce 1915, přesně po starořecky toto:

„Iétros gar anér pollon antaxios al-lón“; v překladu Otmara Vaňorného:

„Neboť lékařský muž je cenou za mnoho jiných“. Verš krátce znamená, že lékař je rovnocenný mnoha jiným mužům dohromady, Homér lékaře vyvyšuje nad ostatní lid a říká, že váží za mnoho mužů.

Zamyslíme-li se nad významem tohoto verše, pak jasně vidíme, že Homér je vlastně stoupencem teorie elity a že k ní počítá lékaře. To je sice pro nás potěšující, ale my nesmíme hověť profesionálnímu sobectví a musíme se ptát:

Měl a má Homér pravdu?

Já myslím, že my všichni jako příslušníci dnešní společnosti nacházející se v přítomné etapě cesty ke komunismu, když objektivně zvážíme smysl onoho ideologického verše, musíme říci: prosím, zde Homér hluboce chybuje. My musíme jasně s ním nesouhlasit.

Ovšem, vážení, my tuto ideologickou chybu musíme Homérovi odpustit, musíme uvážit polehčující okolnosti, za kterých on Iliadu tvořil.

Předně byl slepý. Zadruhé napsal to asi před čtyřmi tisíci lety v otrokářské společnosti a konečně zatřetí: on neměl to štěstí a tu příležitost, kterou jste měli vy, on se neškolil a nemohl se pravidelně školit v marxismu-leninismu.

Proto, vážení, Homéra můžeme čísti jako básnické dílo, ale přirozeně s politickými a ideologickými výhradami. Toto je mé doporučení vám do života, kde vás možná čeká, že nejen nebudete vážit za mnoho jiných mužů. Uvědomíte-li si to, mnohem lépe a s klidnější myslí projdete úskalími života, jeho Skyllami a Charybdami, jež vás čekají. I když přes poctivou a dobrou práci budete pokořováni, nepoddávejte se tomu a zachovejte si vyrovnanou mysl. Je třeba, jak praví Horatius, „rebus in arduis aequam servare mentem“ – i v neštěstí zachovat si klidnou mysl.

Profesor Fingerland se ve svých člancích jeví jako člověk vysokých morálních kvalit, neohrožený zastánce vědecké pravdy, ale zároveň jako člověk citlivý, se smyslem pro humor.

*Prof. Ladislav Chrobák,
Kabinet dějin lékařství*

Profesor Ivo Šteiner sedmdesátiletý

Před několika lety vyšel ve SCANu článek z pera prof. Josefa Špačka s titulkem: „Děkanem lékařské fakulty je Brit“. Nevím, kolik čtenářů našeho časopisu si uvědomuje, že Brit je už pátým rokem také jeho vedoucím redaktorem. Měl jsem to štěstí, že tentýž Brit byl také mým prvním a jediným šéfem a učitelem patologie.

Prof. MUDr. Ivo Šteiner se narodil v srpnu

1940 v Londýně. Hned po válce se však rodina vrátila z exilu zpět do vlasti a vyrůstal tak v Praze. Díky nepříznivému kádrovému profilu však nemohl po maturitě nastoupit na lékařskou fakultu a musel nejprve jeden rok pracovat jako sanitář v Thomayerově nemocnici. Teprve poté, co se takto dostatečně „očistil“, mohl začít studovat medicínu – nikoli však v Praze, ale v – pro něj neznámém – Hradci Králové, kde byla nově znovuotevřena výuka všeobecného lékařství i pro civilní posluchače.

Jeho dráhu patologa předznamenovalo působení prof. Vortela, který jej pro obor získal svým nadšením a povzbuzováním během výuky ve třetím ročníku. Přesto mnoho nechybělo a vše mohlo skončit úplně jinak – během zkoušky z patologie u prof. Fingerlanda si Ivo Šteiner vytáhl otázku „myelosis“. Začal odpovídat, že myelosis je zánět míchy, načež jej examinátor přerušil se slovy: „To je myelitis!“ Lehce zpocené medik se tedy okamžitě opravil se slovy, že se jedná o nádor z plazmatických buněk. „To je myeloma!“ odvětil prof. Fingerland. Naštěstí třetí varianta odpovědi již byla správná a toto klopytnutí neohrozilo dráhu budoucího přednosty Fingerlandova ústavu patologie.

MUDr. Šteiner nastoupil na hradeckou patologii v roce 1964. Přilíši se však na svém mateřském pracovišti neohráł a po krátké době získal stipendium WHO a v roce 1968 odjel na rok a půl do Ugandy, kde se věnoval chorobám srdce a cév. Jak sám říká, kdo jednou navštíví černý kontinent, onemocní African sickness a již navždy má tendenci se do těchto míst vracet.

Po pětiletém působení zpět v Hradci byl nucen pro své otevřeně formulované politické názory a postoje opustit půdu fakulty a fakultní nemocnice a uchýlil se do nedalekých Pardubic, kde získal místo primáře tamního oddělení patologie. Tam působil po dobu takřka 15 let, než na podzim roku 1989 získal pozici konzultanta ve státní nemocnici v Kuwait City. Zde ho také zastihla sametová revoluce, kterou ke své velké nelibosti nemohl prožívat

přímo ve vlasti, ale zprostředkovaně přes televizní kanály zahraničních stanic. Ani jeho kuvajtský pobyt však – vzhledem ke vpádu irácké okupační armády – neměl dlouhého působení a v roce 1990 se tak vrátil zpět do Čech.

V rámci polistopadových změn docházelo na celé řadě vedoucích míst všech univerzitních ústavů k výměně vedoucích pracovníků a tehdejší MUDr. Šteiner se (po určitém přemlouvání ze strany svého přítele Josefa Špačka) přihlásil do konkursu na místo přednosty, které získal. Nastoupil na podzim roku 1990 a převzal výuku patologie po prof. Nožičkovi. Medici to nesli s velkou nelibostí; prof. Nožička byl nesmírně oblíben a zpráva, že místo něj bude učit někdo nový a neznámý je nijak nepotěšila a sepsali proti tomuto kroku petici. Víím to velmi přesně, neboť jsem jako jeden z tehdejších posluchačů třetího ročníku byl jejím signatářem. Nový vyučující nám však velmi rychle ukázal, že naše obavy byly zcela liché a neopodstatněné. O tom svědčí i několik titulů nejlepšího učitele fakulty, kterých se mu dostalo od českých i zahraničních studentů.

V roce 1991 proběhla jeho habilitace a v roce 1996 jmenování profesorem patologie. Působení prof. Šteinera v čele ústavu bylo po celou dobu jeho pontifikátu spojeno také s působením ve vedení fakulty – v letech 1991–1997 jako proděkana pro rozvoj, v letech 1997–2003 jako děkana a v letech 2003–2010 jako proděkana pro zahraniční styky. Nelze zde nezmínit jeden zcela unikátní fenomén – za celou dobu sezení na dvou (či více – počítáme-li i působení ve vědeckých radách naší i dalších fakult, výboru Společnosti českých patologů, apod.) židlích jsem ani jednou nezažil, aby dal sebemenším způsobem najevo, že má moc práce a nemá čas. Nikomu se však – i přes značné investigativní úsilí všech členů ústavu – nepodařilo zjistit, jak to vlastně dělá. Je možné, či dokonce pravděpodobné, že se energií nabíjí při prohlížení své rozsáhlé sbírky čajových krabiček, během vycházek se psem v okolí Roudničky, kam se v roce 1996 přestěhoval zpět z pardubického dobrovolného exilu, či při četbě historických děl. Jisté však je, že si naopak nikdy nenechal energii vysávat výdobytky moderních technologií, jako jsou počítač či mobilní telefon, které vytrvale zcela kategoricky odmítá. Je více než věrný známému masarykovskému krédu: „Mělo by se mň mluvit a víc dělat“, které má pověšeno nad svým mikroskopem.

Vážený a milý pane profesore, jménem všech zaměstnanců Fingerlandova ústavu patologie, jménem všech učitelů naší fakulty i lékařů fakultní nemocnice vám chci poděkovat za všechna léta inspirativní spolupráce a popřát vám (a potažmo i nám), abyste ještě dlouho zůstal tak čilý, aktivní a akční, jako doposud.

Ad multos annos!

Aleš Ryška
Kresba R. Malec

Workshop na téma záchovné operace aortální chlopně

V souvislosti s programem rozvoje záchovných operací aortální chlopně, který úspěšně na naší kardiologické klinice zahájil doc. Jan Vojáček před 2 lety, jsme dne 24. září uskutečnili na danou tematiku workshop.

Naším hostem byl jeden z předních světových kardiologů prof. Hans Joachim Schäfers z University Hospitals of Saarland, Homburg, Německo. V oblasti záchovných operací aortální chlopně má prof. Schäfers pravděpodobně největší zkušenosti, které jsou podloženy provedením více než 1200 rekonstrukčních výkonů na aortální chlopni.

Po krátkém úvodu za účasti ředitele FN prof. Romana Prymuly měl prof. Schäfers obsáhlou přednášku s názvem: Rekonstrukce aortální chlopně – alternativa k náhradě?

Součástí workshopu byly i přímé přenosy z operačního sálu, kdy prof. Schäfers provedl dvě úspěšné plastiky unikuspidální aortální chlopně. Tato poměrně vzácná vrozená malformace aortální chlopně byla a doposud je na většině kardiologických pracovištích řešena náhradou chlopně. Prof. Schäfers navrhl chirurgickou techniku, spočívající v bikuspidalizaci unikuspidální chlopně. Principem této techniky je poměrně složitá rekonstrukce chlopně pomocí autologního perikardu, s převedením unikuspidální chlopně na konfiguraci, která odpovídá chlopni bikuspidální. Tuto techniku použil již u více než 60 pacientů, a to bez úmrtí. Dlouhodobé výsledky s průměrným časovým odstupem tří let jsou slibné.

Přednáška prof. Schäferse byla jako obvykle vynikající. Živé přenosy z operačních sálů byly technicky kvalitní, spo-

Foto M. Jurčková

jené s živou diskuzí během operací a jednotlivě po každém výkonu. Rozebíraly se technické aspekty operací a hodnotilo se pooperační jícnové echokardiografické vyšetření, které bylo rovněž živě přenášeno z operačního sálu.

Prof. Schäfers přesvědčil, že je nejen vynikajícím odborníkem a vědcem, ale i mimořádným operátorem a učitelem.

Jsou lidé, kteří dokáží povznést medicínský obor vpřed. Prof. Schäfers je jedním z nich. Je nesmírně pracovitý, jeho pracovní doba je od 6 hodin ráno do pozdního večerního času. Má čtyři děti a někdy mu zbude čas i na kulturu.

Rozhodně byl den strávený na semináři poučný a příjemný.

Nás potěšilo, že jsme měli možnost prof. Schäferse v Hradci Králové přivítat.

Jan Harrer

Přípravný kurz na USMLE I v Hradci Králové

Úspěšné absolvování zkoušek USMLE (United States Medical License Examination) je podmínkou pro lékaře, který chce pracovat ve Spojených státech. Tyto zkoušky mají 3 stupně (Step 1 – Step 3), přičemž 1. stupeň je převážně z teoretických oborů, zatímco 3. stupeň je čistě klinický.

Již skoro 20 let trvající vztahy mezi naší fakultou a Mayo Clinic v Rochesteru ve státě Minnesota, USA, zajišťované z americké strany profesorem Alexandrem Schirgerem a v posledních letech profesorem Zelalemem Temesgenem, umožnily již téměř stovce našich pre- i postgraduálních studentů absolvovat 2-3 měsíční letní výzkumnou stáž na Mayo Clinic. Není třeba zdůrazňovat, že to pro ně byla neocenitelná zkušenost medicínská, společenská i jazyková.

V roce 2009 navštívili Mayo Clinic tehdejší děkan LF prof. Palička a autor tohoto textu. Jedním z poznatků této nesmírně poučné návštěvy byla informace, že Mayo Medical School pořádá přípravné kurzy na USMLE na LF v Salzburku. Takto inspirováni jsme se rozhodli uspořádat kurz i pro naše studenty. Po nejednoduchých transatlantických jednáních se posléze náš plán realizoval v týdnu 6.-10. září. Jako lektori přiletěli tři studenti 4. (posledního) ročníku Mayo Medical School, kteří, v rámci medicínské kurikula, měli za se-

bou již první stupeň USMLE. Pro zajímavost, Mayo Medical School je nesmírně prestižní škola, která ročně přijímá jen 40 studentů – pouhé asi jedno procento z přihlášených!

Kurzu se zúčastnilo 24 našich studentů, stejným dílem z českého a z anglického studijního programu. O průběhu kurzu píší níže jeho účastníci.

Vedení fakulty akci významně finančně podpořilo, takže studenti se na nákladech účastnili jen administrativním poplatkem v přijatelné výši.

Naše lékařská fakulta tak má, navíc k již sedmi ročníkům mezinárodní konference studentů Ph.D., další významnou prioritu – nejen v rámci České republiky, ale spolu s Rakouskem, i ve střední Evropě.

Ivo Šteiner

USMLE course očima studentek

Letos poprvé naše fakulta nabídla možnost studentům zúčastnit se kurzu, který má podat souhrn nejdůležitějších informací pro úspěšné zvládnutí testu USMLE. Celý kurz probíhal v anglickém jazyce v prostorách knihovny Na Hradě. Přednášejícími byli úspěšní američtí absolventi tohoto testu.

Byla to pro nás zcela nová zkušenost, a proto jsme s velkým očekáváním rády obětovaly zbytek svého volného prázdn-

Tři učitelé a žáci

Foto: I. Šulcová

ninového času. Kurzu se zúčastnili jak čeští tak zahraniční studenti. Výhoda našich zahraničních kolegů se projevila již během prvních pár minut anglicky přednášené neurologie. Nejenže jsou na rozdíl od nás zvyklí na výklad v angličtině, ale hlavně jsou schopni anglicky přemýšlet. Musíme přiznat, že nám chvíli trvalo přizpůsobit se rychlosti a toku myšlenek rodilých mluvčích.

Je pravdou, že věcné informace, které nám byly předneseny, jsme již několikrát slyšely na našich přednáškách, ale v angličtině znějí „prostě trochu jinak“. Objektivně musíme přiznat, že nás fakulta výborně připravuje, co se znalostí medicíny týče, ale každý zájemce o tento test si musí uvědomit, že jen se základní znalostí angličtiny nemůže uspět.

Na výkladu v průběhu kurzu jsme obdivovaly uspořádanost a provázanost znalostí přednášejících, která jim umožní zaměřit se z množství informací na nejdůležitější fakta. Tato jejich dovednost se nejvíce projevuje při hodnocení jednotlivých kasuistik, kterých je v testu značné množství. Osobně bychom přivítaly častější proložení teoretické výuky kasuistikami z praxe, abychom se také naučily vybírat pouze podstatné informace.

Testové otázky se neskládají pouze z dotazů na jednotlivé choroby, ale je důležité znát indikace, nebo naopak kontraindikace léčby, vyšetřovací metody, genetické podklady a systémové i orgánové projevy. Student by měl být připraven na jakýkoliv typ otázky.

Během kurzu jsme si vytvořily představu na jaké oblasti medicíny se nejvíce zaměřit, jak pracovat s texty, které obsahují příliš mnoho informací a jak si rozvrhnout čas, abychom nepodstatnému nevěnovaly příliš velkou pozornost.

Jako poděkování jsme pro naše přednášející uspořádali setkání všech studentů kurzu v hospodě U Ferdinanda a další večer v Inflagranti, aby okusili tradiční česká jídla a pití. Zároveň měli možnost navštívit International food and drinking party pořádanou IFMSA, kde se setkali se studenty medicíny z různých koutů světa.

Osobně hodnotíme kurz jako přínosný a jako přípravu na test zcela nepostradatelný. Byly jsme spokojeny jak s přednášejícími, tak s jejich výkladem. Kurz bychom doporučily nejen vážným zájemcům o úspěšné složení testu, ale i těm, kteří si chtějí rozšířit obzory a získat nové zkušenosti.

Tereza Pernicová, Pavla Štarmánová, 4. ročník

Jak zvládnout americké srovnávací zkoušky USMLE?

Na tuto a mnoho dalších otázek přijela na začátku září 2010 odpovědět studentům Lékařské fakulty v Hradci Králové trojice lektorů z USA. Během týdenního přípravného kurzu seznámili lektori posluchače s podstatou zkoušek a základními tématickými okruhy.

Těmito testy musí projít jak američtí studenti medicíny, tak zahraniční zájemci o vykonávání lékařské praxe v USA. USMLE sestává ze 3 stupňů, přičemž první z nich je považován za nejtěžší a spočívá ve vyplnění testu o několika stech otázkách, za přísného dohledu nad dodržováním pravidel. Právě na první stupeň byl zaměřen tento přípravný kurz.

Není náhodou, že trojice lektorů jsou studenti Mayo Clinic, s níž Lékařská fakulta v Hradci Králové dlouhodobě spolupracuje. Všichni tři, Rachel Steckelberg, Rishi Wadhwa a Nathan Woltman nedávno absolvovali první stupeň USMLE s excelentními výsledky. První dva jsou navíc výherci prestižních studijních grantů; posledně jmenovaný je absolvent PhD programu v oboru molekulární biologie.

Přípravný kurz se uskutečnil v příjemných prostorách Lékařské knihovny v budově Na Hradě a dočkal se slušné účasti, a to jak z řad českých studentů, zahraničních studentů a studentů zubního lékařství, tak i z řad nedávných absolventů fakulty a lékařů. Spokojenost pak panovala napříč tímto spektrem. A byl k tomu také důvod: lektori pojali přednášky dosti interaktivně a tak dokázali udržet pozornost posluchačů od rána až do odpoledních hodin. Posluchači měli příležitost si poslechnout mnoho názorných ukázek a cvičných otázek orientovaných více na pacienta než na jednotlivé nemoci. Šíře témat byla značná - od anatomie, přes patologii až po psychiatrii.

Nejen učením živ je student, a proto se zúčastnění, lektori i studenti, setkali na společném večírku. Zde mohly dotazy přesáhnout rozsah učebnic a zahrnout i kulturní odlišnosti a zvyky účastníků.

Přípravné kurzy k testům USMLE se konají v řadě evropských zemí; v ČR byl tento první. Testy je pak možné složit např. v Německu, Švýcarsku či Velké Británii. Pro zájemce rovněž uvádíme na závěr odkazy na užitečné webové stránky týkající se testů USMLE:

www.ecfm.org,

www.usmle.org.

*Catherine McGrath, 6th year
Vojtěch Mezera, 6. ročník*

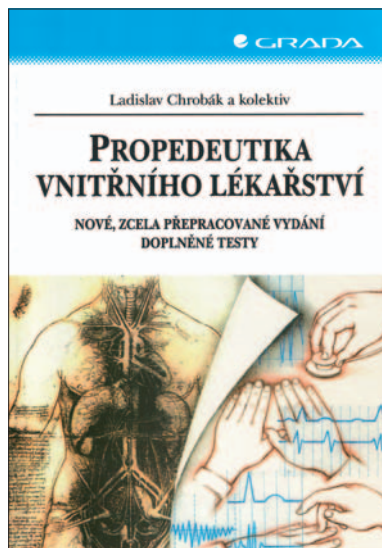
L. Chrobák a kol.: Propedeutika vnitřního lékařství – již 21 vydání

V letošním roce vyšla nová vydání, resp. dotisky již klasické učebnice profesora Ladislava Chrobáka Propedeutika vnitřního lékařství (celkem 15x) a její anglické verze Physical Examination in Internal Medicine (celkem 6x). Pokud je mi známo, žádný medicínský text českého autora nedosáhl tolika vydání. Ohlédněme se proto za 35letou historii této učebnice...

Prof. Chrobák rád vzpomíná na své vynikající učitele vnitřního lékařství prof. Miloše Netouška, autora první poválečné učebnice vnitřního lékařství a hlavně prof. Vratislava Jonáše, autora dvou vynikajících monografií Obecné a Speciální kardiologie, kteří vzbudili jeho zájem o vnitřní lékařství.

Chrobákova propedeutika vyšla poprvé v roce 1976 jako skriptu. Spoluautory byli učitelé I. interní kliniky J. Baštecký, V. Krupař, J. Kvasnička, R. Lomský, V. Nerad a V. Skaunic. Šlo o klasickou propedeutiku vnitřního lékařství zaměřenou především na zvládnutí anamnézy a fyzikálních vyšetřovacích metod, které představují první přístup k nemocnému. Schopnost správně zhodnotit subjektivní obtíže a vytěžit maximum z fyzikálního nálezu jsou i dnes, přes všechny moderní vyšetřovací metody, hlavním podkladem pro získání konečné diagnózy.

Do roku 1991 vyšla skriptu propedeutiky celkem devětkrát; kromě Hradce Králové i v Olomouci, Brně a Praze. V roce 1997 se text poprvé dočkal knižního vydání a v následujících letech přišlo pět dalších vydání, resp. dotisků, v roce 2007 doplněných o testy. Na těchto vydáních se autorsky podíleli P. Hůlek a L. Vodičková a autor testů M. Měšťan.

Anglická verze propedeutiky, určená zahraničním studentům našich fakult, vyšla poprvé roku 1997 a v roce 2003 vyšel první dotisk s podtitulem „reprint of the bestseller“. O anglický překlad se zasloužil T. Grál, bývalý asistent interní kliniky v Košicích, později pracující v USA.

Všechna vydání učebnice velmi získala názornými a zdařilými ilustracemi J. Bavora.

Učebnice je používána na všech českých lékařských fakultách a za 35 let své existence z ní studovalo několik generací mediků a lékařů. Anglická verze je používána kromě českých i na slovenských lékařských fakultách.

Nakonec úsměvná historika – po promoci v Karolinu přiběhla k prof. Chrobákovi jedna z čerstvých absolventek a dala mu polibek na tvář se slovy: „To je za vaši propedeutiku, pane profesore.“

Z některých hodnocení učebnice:

„Učebnice je již po řadu let oblíbeným úvodem do Vnitřního lékařství pro studenty naší fakulty.“ (M. Anděl, Praha)

„Učebnice dokládá nejen dokonalé zvládnutí vlastní odborné problematiky, ale i mnoholetou pedagogickou zkušenost. Ke kladům knihy lze přičíst i vyříbený koncizní jazyk a přehlednost textu.“ (V. Ščudla, Olomouc)

„Učebnice patří ke zlatému standardu českých učebních textů lékařských fakult.“ (J. Vorlíček, Brno)

„Knihu sme zaradili medzi doporučenú literaturu pre našich i anglicky hovoriacích študentov.“ (I. Ďuriš, Bratislava).

I. Š.

Zahraníční studenti fakulty v akademickém roce 2010/2011

Příjmacích zkoušek do studia v angličtině na naši fakultu se letos ze 466 přihlášených studentů zúčastnilo 264 (o 30 % více než vloni). Zkoušky se konaly ve druhé polovině května ve 12 zemích a největší účast kromě H.K. byla v Londýně, Oslu, Gaborone (Botswana) a Kuala Lumpur (Malajsie). Poprvé jsme letos organizovali zkoušky v Portugalsku a znovu se obnovily zkoušky v Řecku, které po dobu více jak 10 let výrazně limitovalo studium medicíny v zahraničí.

Ke studiu v 1. ročníku se 27. září zapsalo 93 nových studentů - 64 v oboru General Medicine a 29 v oboru Dentistry (cca 35 % z počtu zkoušených). Nejvíce z nich je z Velké Británie (37), Norska (26), Botswany (17), Malajsie (16) a z Řecka (13). Následuje Švédsko (6), Tchaj-wan (5); zbytek studentů 1. ročníku je z dalších 16 zemí Evropy, Asie a Afriky.

Pokud jde o celkový počet našich zahraničních studentů – samoplátců, i přes výrazný propad, zejména mezi 1. a 2. ročníkem, se nám zvýšilo jejich množství o 27 na celkový počet 351. Počty v jednotlivých ročnících se poměrně výrazně liší v závislosti na kolísající propadovosti (1. ročník General Medicine včetně opakujících 78, 2. ročník jen 25, 3. ročník 50, 4. ročník 34, 5. ročník 43 a 6. ročník 33). K nejvýraznější eliminaci selhávajících zahraničních studentů však zatím stále dochází ve velmi náročném programu Dentistry, kde

např. ve 3. ročníku studují jen 3 z 8, kteří studovali ve 2. ročníku, když při zahájení studia jich bylo celkem 19. To je předmětem kritiky některých neúspěšných studentů a jejich rodičů, kteří argumentují, že na jiných fakultách taková propadovost není a domnívají se, že důvodem je malá kapacita fakulty ve vyšších ročnících. Naším argumentem je, že jediným kritériem pro pokračování a absolvování studia je kvalita studenta, vzhledem ke snaze o udržení prestiže fakulty, což naši úspěšní studenti velmi oceňují.

Zahraníční studenti se stále více uplatňují ve studentské vědecké práci a při zahraničních stážích, a je velmi důležité, že naši absolventi jsou úspěšní v konkurenci s ostatními uchazeči o pracovní místa v zahraničí i při testech USMLE, které v USA musí vykonávat všichni zahraniční absolventi před přijetím do klinické praxe.

Je výrazem ocenění studia u nás, že k nám přichází stále více studentů na doporučení svých příbuzných a známých a z opakovaných návštěv našich absolventů je zřejmé, že mnohým Hradec Králové přirostl k srdci.

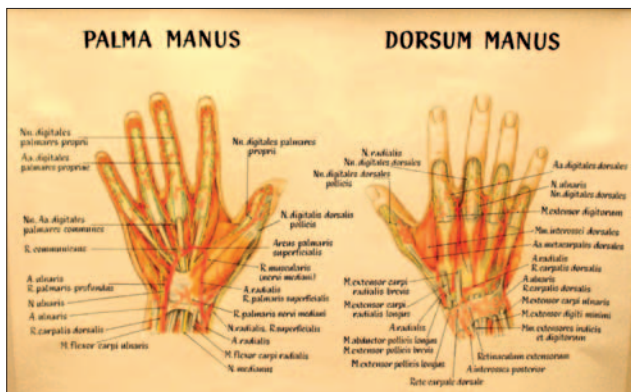
V rámci naší společné snahy o zkvalitňování výuky v angličtině i zabezpečení dobrého prostředí pro studenty jsou vítány jakékoliv náměty na změny, které by v tomto úsilí pomohly.

M. Kuba

Josef Bavor, Ivan Helekal a Jan Kacvinský, to jsou tři anatomicí malíři Univerzity Karlovy. První z nich od roku 1971 působí na Anatomickém ústavu Lékařské fakulty v Hradci Králové, další dva jsou členy Výtvarného kabinetu Anatomického ústavu 1. lékařské fakulty v Praze. Všichni tři se společně sešli v Galerii Na Hradě, kde v měsíci říjnu vystavovali dohromady 170 ukázek odborných ilustrací a 20 prací z volné tvorby.

Základy anatomické ilustrace jako výtvarného oboru položil v podstatě Leonardo da Vinci. Při pitvách pečlivě zkoumal a zakresloval lidské tělo, jeho tvary, proporce, strukturu. Další významnou osobností v oblasti vědecké ilustrace byl Albrecht Dürer, u nás např. Karel Purkyně, Karel Svoboda, Zdeněk Burian. Autoři, kteří se věnují vědecké ilustraci, musejí mít vynikající kreslířské dovednosti, sklony k realismu až hyperrealismu a schopnost vystihnout to podstatné.

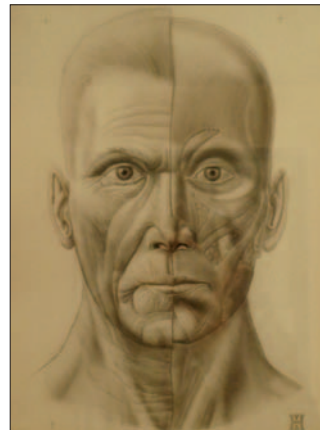
Mohlo by se zdát, že v dnešní době digitálních fotografií a 3D simulací již klasické anatomické ilustraci odzvonilo. Zdání však může klamat; základní pozitivum práce anatomických malířů objasnil na vernisáži přednosta Anatomického ústavu 1. lékařské fakulty v Praze a předseda České anatomické společnosti prof. MUDr. Miloš Grim, DrSc.: „Anatomická ilustrace si vedle své sdělnosti a přesnosti zachovává také estetické kvality a takový obraz působí na příjemce i emotivně. Díky tomu je fixace získaných informací mnohem trvalejší.“ Anatomický malíř navíc může potlačit nepodstatné části a vyzdvihnout ve své kresbě to, co je důležité a na co se musí soustředit konečný příjemce.

Josef Bavor vystudoval Výtvarnou školu Václava Hollara, poté absolvoval na Filosofické fakultě UK v Praze obory výtvarná výchova a český jazyk. V oblasti anatomické ilustrace působí již dlouhou řadu let. Spolupracuje s řadou odborných nakladatelství, jako je Galén, Grada, Karolinum a další. Při odborné kresbě využívá jako techniku především akvarel a akvarelové pastelky. Podle jeho slov reprodukční technika udělala velký skok vpřed. Zatímco dříve musela být anatomická kresba velmi kontrastní, bez barevných přechodů, aby v konečné tištěné podobě vypadala dobře, pak dnes je možné reprodukovat i kresby tužkou, polotóny a může se uplatnit mnohem širší škála výtvarných technik. Ve volné tvorbě Josef Bavor využívá především olejomalbu a kombinované

techniky; stálou inspirací pro něj zůstává svět buněk a tkání. Jeho díla jsou meditací na téma univerzální princip života, mikro a makro kosmos v nás a okolo nás.

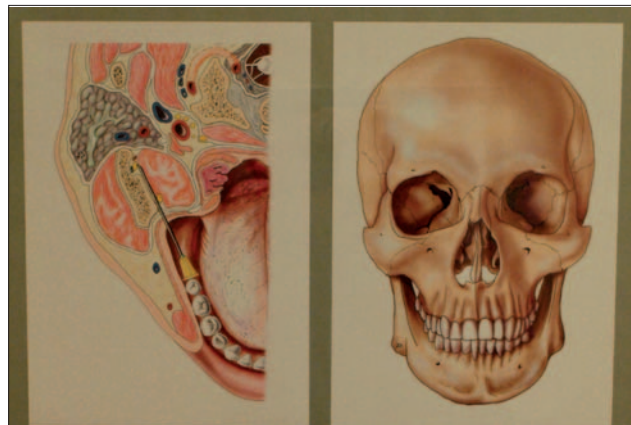
Ivan Helekal je absolventem ateliéru monumentální malby Vysoké školy umělecko průmyslové. Svě ilustrace vytváří metodou americké retuše. O anatomické kresbě říká, že ho velmi často přesvědčuje o tom, že nám oči „lžou“, protože detail z výtvarného hlediska nepodstatný se v případě anatomie stává velmi často klíčovým. Ve volné tvorbě se zaměřuje na figurální malbu s antickými motivy; důležitou roli hraje plošně dekorativní účinek barvy. Věnuje se ale také grafice, dřevěné plastice nebo monumentální nástěnné malbě.

Jan Kacvinský promoval na Pedagogické fakultě UK. Jeho anatomické ilustrace nalezneme ve všech dosud vydaných dílech Základů anatomie, na jejichž přípravě se podílejí anatomicové z celé republiky. Vytváří ilustrace k připravované a očekávané rozsáhlé publikaci o lymfatickém systému, společně s I. Helekalem ilustrovali 3. díl Anatomie R. Čiháka. To je jen stručný výčet odborné práce, ve které také využívá metodu americké retuše. Ve volné tvorbě se věnuje olejomalbě a akvarelu, pracuje s tvary inspirovanými přírodou, jeho oblíbeným oborem je krajinomalba.

Všechny tři autory spojuje dlouholetá spolupráce a kolegiální vztahy mezi pražským a královéhradeckým anatomickým ústavem. Jedním z dokladů výborných vztahů je nejen tato výstava; v roce 2004 prezentovali Ivan Helekal a Jan Kacvinský svoje práce na komorní výstavě na lékařské fakultě v Hradci Králové a Josef Bavor pak mohl pro změnu v následujícím roce představit svoji expozici v prostorách Akademického klubu 1. lékařské fakulty ve Faustově domě v Praze.

Iveta Juranová

Z HISTORIE ČESKÝCH ŠPITÁLŮ

Libochovice

V těsné blízkosti hřbitovního kostela sv. Vavřince (1720), hned za hřbitovní zdí, se nachází jednoduchá přízemní barokní stavba. V průčelí u domovních dveří je umístěna tabulka z r. 1937, na které čteme, že: „Tento dům od starodávna jako »Špitál městský« zvaný nadán byl odkazem dvou bratří ku zřízení obecního domu pro choré a nemocné. V roce 1736 byla sem z domu farního přestěhována škola. V roce 1866 byla zde nemocnice pro pruské vojáky. Městský špitální fond obnášel r. 1876 skoro 10 000 zl., v r. 1871 náleželo tomuto fondu 13,2 hekt. polí, které však veřejnou dražbou prodány byly. V r. 1892 byla škola zrušena a dům prodán nynějšímu majiteli. V této škole prvního vzdělání nabyt Jan Ev. Purkyně, pozdější slavný fyziolog světového významu.“

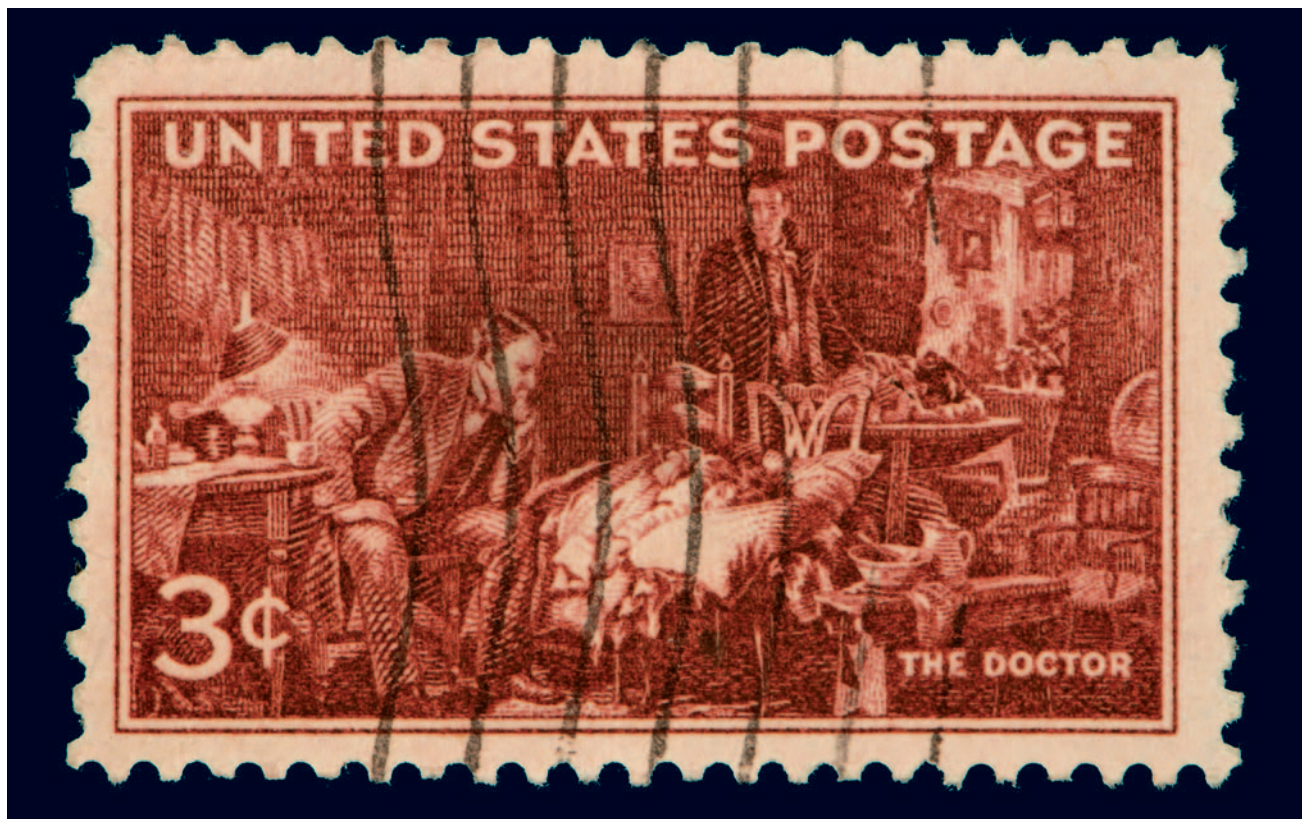
Druhý špitál, zvaný „Panský“ (r. 1700), jsme přes značné úsilí v místě nenašli. Až jeden pamětník nám sdělil, že byl stržen, ačkoliv to byla pěkná barokní stavba, podkovovitého půdorysu, s portálem a oválným vestibulem; sloužila městu jako zdravotní středisko. Na jejím místě pak byla postavena panelová prodejna „Jednoty“, vzhledu nevalného. Zase tedy navrch mělo necitlivé úřednické rozhodování, které město připravilo o jednu cennou barokní památku, úzce související s historií Libochovic.

Jan Smit

HISTORIE MEDICÍNY VE FILATELII (7)

Z archivu M. Vostatka

V roce 1947 vydala americká pošta známku 3c. na počest lékařského stavu. Lékař vyšetřuje malou dívku, jejíž „lůžko“ tvoří dvě k sobě přisunuté židle. Námětem byl obraz malíře Luka Fieldese.

Čeština je obtížná...

V dnešní době, kdy český jazyk trpí pod vlivem terminologie nových technologií a angličtiny, stojí za připomenutí jméno českého spisovatele Pavla Eisnera (1889–1958), který naší mateřštině postavil symbolický pomník svou knihou Chrám i tvrz, vydanou v roce 1946.

Z této knihy přinášíme jednu kapitolu: I. Š.

Když jsem byl na studiích, vytloukal jsem život, jak se dalo. To po česku znamená, že jsem učiteloval po rodinách. Zejména jsem učil češtině; a neřekli byste, jak člověk nakoukne češtině do útrob a dokonce i pod podsazení, učí-li českému promlouvání Nečecha jak poleno; a pamětliv všeho toho, čemu mě bezděky in puncto češtiny naučili žáci líní i horliví (a líní ještě víc než horliví), nepřestanu vám tvrdit a prohlašovat a přísahat: člověče český, chceš-li se trochu naučit česky, popadni nejbližšího cizince, který se ti namane, a uč ho česky; a nechce-li dobrovolně, dej si ho přidělit Národním výborem anebo jinou vrchností, ba, měly by na to být zvláštní paragrafy. A tomu cizinci třeba i plať za ty hodiny, které mu dáváš; ono se ti to, věř mi, vyplatí.

Nu tak tedy – mezi mými žáky byl i vrchní stavební rada z tehdejšího místodržitelství, chodil jsem k němu do bytu v Jungmannově ulici na Novém Městě pražském a zasvěcoval ho do tajů jazyka Libušína. Pán v letech, táhlo mu na šedesátku, urostlý a milý člověk s krásnou tváří, sálala z ní inteligence a pevná vůle a život daný práci nebřídilsky zdatně. Zde dovolte, abych pověděl, že není žena nejkrásnějším tvorem stvoření: je jím stárnoucí muž anebo stařec, vydaří-li se. Tak tedy můj vrchní stavební rada, krásný podzimní mužnost: dobrý žák to byl, ku podivu bystrý a horlivý. Ale když jsme se dostali ke kapitolám o českém slovese, padl na mne třas. Věděl jsem, co teď přijde. Napíše mi, jako napsali dosud všichni v tu ránu, když jsem jim začal vykládat české sloveso, slovesné vidy: že teď nemají čas, že se zas přihlásí na jaře nebo na podzim. Tak magicky působivají na žáky nečeského původu vidy českého slovesa. Alespoň na mé žáky tak působily. A teď šlo

o mého nejmilejšího proselytu češtiny. Ach, Panebože můj!

I sebral jsem všechnu odvahu a řekl mu, že devatenáctiletý kluk tomu krásnému starci:

– Pane vrchní rado, teď přijde učivo těžké ... ech, velmi těžké. Je to fantastické s tím českým slovesem. Prosím, neztejte se, já za to nemohu, já jsem to nevynašel, na mou duši! Je to nad každou představu, a ještě žádný Neček se tomu nenaučil. Tak se, prosím, neztejte! Je to opravdu fantastické.

Vrchní stavební rada Theodor Brandt nasupil krásné houštiny obočí:

– Tak. Fantastické. No, budeme vidět. Je to tak těžké jako grécké – ne, řecké sloveso?

– Jako řecké sloveso? Pane vrchní rado, myslím, že to je ... alespoň tak těžké.

– Hm, alespoň. Tak uvidáme. Tak vy už začínajte!

– Uvidíme a začnete, pane vrchní rado! Ráčíte vidět, jak je to těžké. A vůbec ... lze i empiricky ... jen tak podle zvyku ... zvykem a cvikem ...

– Tak. Lze empiricky a lze taky ... hm, systematicky, že ano? A jak myslíte vy, co lepší je?

V tom okamžení mě posedla abysní petitio, sebevražedná touha po propasti. Vychrlil jsem ze sebe:

– Pane vrchní rado, žáku s tak skvělou inteligencí bych doporučoval nejdřív povšechnou systematickou orientaci. Ale neztejte se, prosím, a nestřílejte na mne, udělám, co mohu, já za to nemohu, já to nevynašel.

Vrchní stavební rada Theodor Brandt se na mne upřeně zadíval:

– Vy se nějak báte, nebo bojíte? Proč vy se tak báte? Já vás nebudu zastřelovat, nemějte stracha, ne, strach – nebo strachu? Aha, strach nebo strachu, genitivus negativus. Tak jen se nebávejte, systematická orientace o těch videch bude moc úspěšná ... ne, prospěšná, zutráglích, že ano, a vy se nebáte ... nebo nebávejte? ... já budu sebrat – jak říkáte česky – rozum do herští, tak

A už můžete začínat ... ne, začít ... nebo začnout?

Mohl jsem, a také jsem opravdu začal. Začal jsem mu z uzoufané duše, s pověstným hrdinstvím zbabělců rychlostí kulometu hlásit a hlásat, oznamovat a věstit, sdělovat a vyhlašovat, intimovat a deklarovat a proklamovat, příklady a případy dokládat, ilustrovat a dokumentovat, že - - - rozlišujeme v češtině podle kolikosti a podílnosti děje slovesa jednorázová a slovesa iterativní neboli opětovací, dále slovesa frekventativní neboli opakovací a slovesa distributivní neboli podílná; podle dokonavosti děje slovesa imperfektivní neboli nedokonavá a slovesa perfektivní neboli dokonavá; podle trvání a fázovosti děje slovesa momentánní neboli okamžitá a slovesa kontinuativní, dále slovesa inchoativní a slovesa efektivní, přičemž slovesa inchoativní a efektivní mohou být buď imperfektivní anebo perfektivní, pročez pro lepší rozlišení říkáme perfektním inchoativům ingressiva, perfektním efektivům finitiva, aniž si však, nechceme-li zle zbloudit, smíme slovesa finitivní neboli končící zaměňovat se slovesy terminativními neboli omezozacími; že vedle toho české sloveso dovede vyjádřit i míru děje v něm obsaženého, míru malou třeba do pouhé náznakovosti a zas i míru náramnou, takže kdyby pan vrchní rada z toho chtěl povyletět z kůže, nebylo by to ještě tak zlé, jako kdyby se z téže kůže vynalítal kolikrát za den; že dále – byl jsem už opilý sadismem – na doplnění těchto prostinkých zákonitostí vidových máme i vymoženost, že české sloveso kausativní neboli faktitivní neboli účinné poznáme již podle jeho předpony, takže nestačí, chtěl-li by se někdo pro to všechno všeset na hák ve zdi, nýbrž musí se na ten hák pověsit, po-věsit, pane vrchní rado, jinak nevisíte, račte odpustit, já za to nemohu; že – ale teď už budeme opravdu brzo hotovi – je nemalou jemností českého slovesa, jak dovede do svého tvaru ideu děje, o tendenci teleologickou, o snahu jakousi, které zůstalo odepřeno uskutečnění, takže si třeba můžeme den co den kupovat po jednom provázku na ten povědomý

hák, ale pak se zas může přihodit, že kupujeme po celý den jeden jediný provaz, a ne a ne jej koupit, totiž dokoupit; takovým slovesům říkáme pak desiderativní neboli snahová, protože nám vyjadřují jen úsilí namířené ke splnění nějaké touhy, nějaké potřeby vnější nebo vnitřní. Téměř pominout můžeme pak tvarovou i významovou dvojodrdů sloves intenzivních neboli úsilných a sloves minutivních neboli zdrobnělých, a tak tedy, prosím, pane vrchní rado, byli bychom zhruba jaksi hotovi, víc už toho pro první potřebu není. Ale i to, co jsme si uvedli, můžeme si radikálně zjednodušit schématem sicé kusým, než přec jen pro základní přehled postačujícím: stačí, budete-li soustavně dbát, že máme slovesa imperfektivní, totiž durativní, iterativní, frekventativní, a slovesa perfektivní, totiž momentální, ingressivní, finitivní a terminativní, račte vědět a nehněvejte se. Postačí tedy z první vody úplně, budete-li přesně rozlišovat tyto možnosti a tato dějová fakta: letím z kůže – lítám z kůže – lítávám z kůže – vyletuji z kůže – povyletuji z kůže – popovyletuji z kůže – co jsem se jen navylítal z kůže. Jak ráčíte vidět a slyšet, tvoříme tyto významné významové odstíny jednak sufigací, jednak prefigací, a to zas namnoze za současné změny kořenné samohlásky, je to vlastně hračka, ještě žádný Čech se v tom nezmyšlil, račte odpustit.

Vrchní stavební rada Theodor Brandt po celou tu hodinu vidových výkladů ani nehlesl. Když jsem skončil, zahovořil (a zas ta tuča v obočí!):

– Hm, to je ještě napoutavější než grécký – e, řecké sloveso. Já si na to budu něco najít. Já se na to budu podívat sám. Vy, pane filosof, máte tu systematik v malém prstu od levé ruky, ale vy se moc báte. Proč vy se tak moc báte? Já se nebám, já to zkusím, snad mi hlava nevypukne ... nebo nepropukne? Aha, nepukne, tak dobře. Já to budu nacvikávat ... jak, prosím? ... Aha, velký omyl, já to nacvičím sám. Až budu hotový – nebo hotov? – já vám budu psát, já vám budu posílat lístek. Tak děkuju maucta, a bylo to moc – jak se řekne? Aha, moc nabádavá systematik. Tak se poroučím, maucta.

Aha, vyjel jsem si, když se za mnou zavřely bytové dveře, on mi

bude psát. Nejen že mi nebudeš psát – ani mi nenapišeš, ty falote starý. Ale dobře mi tak, oslovi jednomu. Což jsem mu nemohl půlku toho neřádu zatajit, zpronevěřit, defraudovat? Teď mi můj nejlepší žák zařval na vidy. Musím zas o číslo dál, psí život jeden!

Za čtrnáct dní jsem dostal lístek, abych přišel. Vrchní rada byl trochu přepadlý, ale to nasupené obočí se tentokrát usmívalo, věřte nebo nevěřte, usmívalo se jakýmsi triumfálním zadostiučiněním. Sedli jsme si. Na stole před vrchním radou ležel mnohokrát složený velký arch papíru, takového inženýrského, konstruktérského. Vrchní rada Theodor Brandt ten arch vzal a rozprostřel jej, až pokryl půl stolu. Mé oči zrovna jen stačily postřehnout spleť přímek, oblouků, šipek, čtverců, trojúhelníků, elips, tuš a inkoust modrý, červený, žlutý a v mřížoví těch čar a křivek falangy jakýchsi slov. A vrchní rada Theodor Brandt dělá, a pořád ještě mu na řimse obočí seděl ten vítězný úsměv primána, který vyzrál na kantora; ale snad to byl i úsměv Gaia Julia po dobytí Gallie Cisalpiny:

– Já jsem si na to udělal regulační plán. Já jsem si řekl říkal nejde, že se vidy naučím budu naučit je chyba budu učit taky chyba to tady nestačí. A já je už umím. Vy mě teď, prosím, zkoušejte, zkuste je nesmysl zkoušejte se nehodí. Já vás opravdu nezastřelím budu střelit je chyba budu zastřelovat nejde vůbec. –

Vypouil jsem oči a začal jsem ho zkoušet z vidů českého slovesa. Dával jsem mu německé věty, těžší a těžší, samá chytačka na nějaký český vid. A on je spatra překládal, jako když bičem práská. Svůj regulační plán českého slovesa měl v rukou, ale jen tak pro parádu, jako když si velký dirigent dá na pult partituru. A co vám budu dlouho vykládat, můj vrchní rada za celou hodinu neudělal jedinou chybičku. Drobná zvláštnost jeho českého projadřování záležela jen v tom, že za každým správným videm uvedl všechny možnosti tvarů nemožných vůbec anebo ad hoc. Abyste mi rozuměli a jemu nekřivdili: to nebyla dřičská tupost, jen tuhá sebekázeň to byla, a snad i snaha trochu se mi pomstít.

Když jsme skončili, blahopřál jsem mu. Vrchní rada odpověděl:

– To není hlava. To je ten plán, a že jsem si řekl, Theodor, ty to musíš dokázat dokazovat je špatně. Já se teď budu cvičit budu procvičit nejde, přijďte zas v pátek, uvidíte budete vidět není tak dobře. –

A ještě při loučení děl:

– Nezavírejte dveře nezavřete je špatně – ne, zavřete dveře, já to tak nemyslí, já jen cvičím, protože imperativ je zvláštnost a neskákejte tak rychle po schodech neskočte by snad šlo taky, ale tady ne, a nezapomeňte v pátek přijít nezapomínejte je zbytečné nezapomínejte přicházet se vůbec nehodí tak děkuju maucta. –

Můj drahý vrchní stavební rada Theodor Brandt je jistě už dávno u Pána všech regulačních plánů, ale mně pořád ještě neodešel.

I zavírám oči a říkám si docela docela pomalu a koštěřsky:

pozatmělý ... přizabíty ... pozapomenouti ... povynořil se ... poschovávatí ... rozklopýtati se ... rozkmořtiti se ... pozatýkati ... pomilkovati se ... dovečeřeti ... nenabažený ... křídly rozmávanými ... poztrácený ... povyválený ... zaplavati si ... nedojedek ... porozvítý ... rozpukavý ... neokysličený, ale okysličováný ... řal ... řtal ... řutínal ... řutínal ... řozutínal ... řdoučiteloval ... řneusmlouval ... řpovykukoval ... řoztávání před řoztáním ... řne smíření, řjen pouhé řsmířování ... řsmířovačky ... řdosud řneubit, řvřak řubíjen ... řsvitnouti ... řsvítiti ... řprosvitnouti ... řprosvítati ... řprosvítávati ... řpromodrávání ... řnedoletěti ... řvydováděti se ... řdozvoniti se ... řdovyzváněti ... řnasekati ... řznapájeti ... řzrozrážeti ... řpoobjímati se ... řzpřipínati ... řvystonati se ... řpomáhej vám pámbu ... řpomoz vám pámbu ... řkdo vám to řmaloval? ... řkdo vám to řtak řhezky řvymaloval? ... řnedorostlý ... řupovídáný ... řdveře řzavírané, řale řnedovřené ... řbrána řdenně řzamykaná, řdenně řhlasem řodmykaná ... řroztouláný ... řkdyž řjá řjsem řk vám řchodívával, řpejsek řna řmne řštěkávával ... řštěkávával ... řBože, řBože řmůj, řvřdyř to řslovo řpláče řz řbílých řzávěřj řřasu ... řchodívával ... řčerné řoči řplakávaly ... řk řnedomilování ... řnedomilování ...

HIERÁPOLIS

STAROVĚKÉ LÁZEŇSKÉ MĚSTO

Na prosluněných plážích Antalye, ze severu chráněných mohutným pohorím, leží několik významných antických měst: Aspendos, Phaselis a Olympos, která ve své době, zvláště pod nadvládou Říma (provincie Asie) a díky příhodné poloze, úspěšně prosperovala. Jsou stavěna divadla, mnohakilometrové akvadukty zásobující města vodou, chrámy, veřejné budovy, lázně, búleteria, prytaneia atp. Jejich prohlídce se budeme věnovat při jiné příležitosti, neboť nás neodolatelně lákají vzdálené zasněžené vrcholky Tauru, které vyzývají k překonání a proniknutí do samého srdce Frýgie. Podnikáme jízdu téměř liduprázdnou fascinující krajinou, mjíme divoká nomádská tábořiště a blížíme se ke zřídům horkých pramenů s léčivými účinky, známými již ve starověku – Hierápolis. Před námi se otvírá zcela ojedinělý, neuvěřitelný pohled na bílé sintrové terasy, ostře kontrastující svou jemnou krásou s okolní drsnou přírodou. Z teras zvolna odtéká horká minerální voda bizarními kaskádami do jezírek nejrůznějších velikostí, kde tvoří shluky fantaskních stalaktitů značných rozměrů (foto 1). Podobají se píštalám varhan, věžičkám, draperiím atp., ve své kráse září pod dopadem slunečních paprsků – od ranní naružovělé a polední bleděmodré, k sytě oranžovo-rudé zapadajícím sluncem. Návštěvníkům s trochou fantazie může tento přírodní zázrak připomínat svou jemností, něžností a křehkostí chomáčky bavlny, shlukující se do pohádkových staveb, a odtud jeho název: „Bavlněný zámek“ (Pamukkale). Je to skutečně mimořádný fenomén.

Léčebné vlastnosti zázračných horkých pramenů, známých od pradávna, vedly pergamského krále Euména II. z Mýsie (197–159 př. Kr.) k založení města Hierápolis v těsné blízkosti zřidel (viz pozn.).

vatelé Hierápolis opustili, takže hordy Seldžuků (staroturecký kmen, příšlý z Mezopotámie – nejtvrdší jádro z Bagdádu) a následně polokočující Osmané ponechávají ruiny lázní svému osudu. Teprve 20. stol. přináší oživení a obrat, je zrekonstruováno divadlo (foto 2), využívané při festivalech, které jsou zde pořádány, lázně z dob Traianových byly konzervovány a slouží jako archeologické muzeum, ošetřena slavnostní vstupní brána (foto 3) a Apollónův chrám (bazilika) (foto 4). Rozlehlou nekropolí odtud pokračuje kameny dlážděná cesta, dlouhá 2 km, zespodu chlazená tekoucí vodou. Po obou jejích stranách jsou hrobky, mauzolea, mohyly, sarkofágy z nejrůznějších historických období, od

Následník Euména II., král Attalos III. – zvaný Filométór (milující matku), vznešený staromládenec a bezděmný podivín odkázal r. 133 př. Kr. celou říši i s ohromnými poklady Římanům, kteří zde pak zřídili provincii Asia. O Hierápolis velmi pečovali až do r. 17 po Kr., kdy jej postihlo strašné zemětřesení a zcela srovnalo se zemí. Císař Tiberius město znovu pozdvihl z troskek, tentokrát do nebývalé krásy: staví nové divadlo pro 25 000 diváků, lázně, Apollónův chrám, impozantní bránu s třemi průchody a textilní dílny, vyrábějící látky, které jsou v Římě vyhledávány.

Rozkvět a prosperita pokračovaly i v dalších staletích. V dobách christianizace je v 6. stol. Apollónův chrám přestavěn na křesťanskou baziliku. V následujícím století zemi zaplavili arabští beduíni, kteří přinesli zkázu a utrpení a r. 712 město zcela zničili. Původní oby-

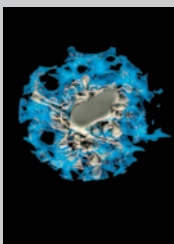

hellénismu, římského, po byzantské. Je to nejrozsáhlejší pohřebiště v Turecku a nelze se ubránit myšlence, že do těchto rajských míst přicházeli lidé umírat v domněnku, že zde našli mýtické „Ostrovy blažených“.

Archeologické naleziště Hierápolis a celá oblast travertinových teras je odborně ošetřována, je jí věnována mimořádná pozornost, aby tento unikátní přírodní útvar, včetně antických památek, byl v celé své krásě zachován pro budoucnost. J. Smit

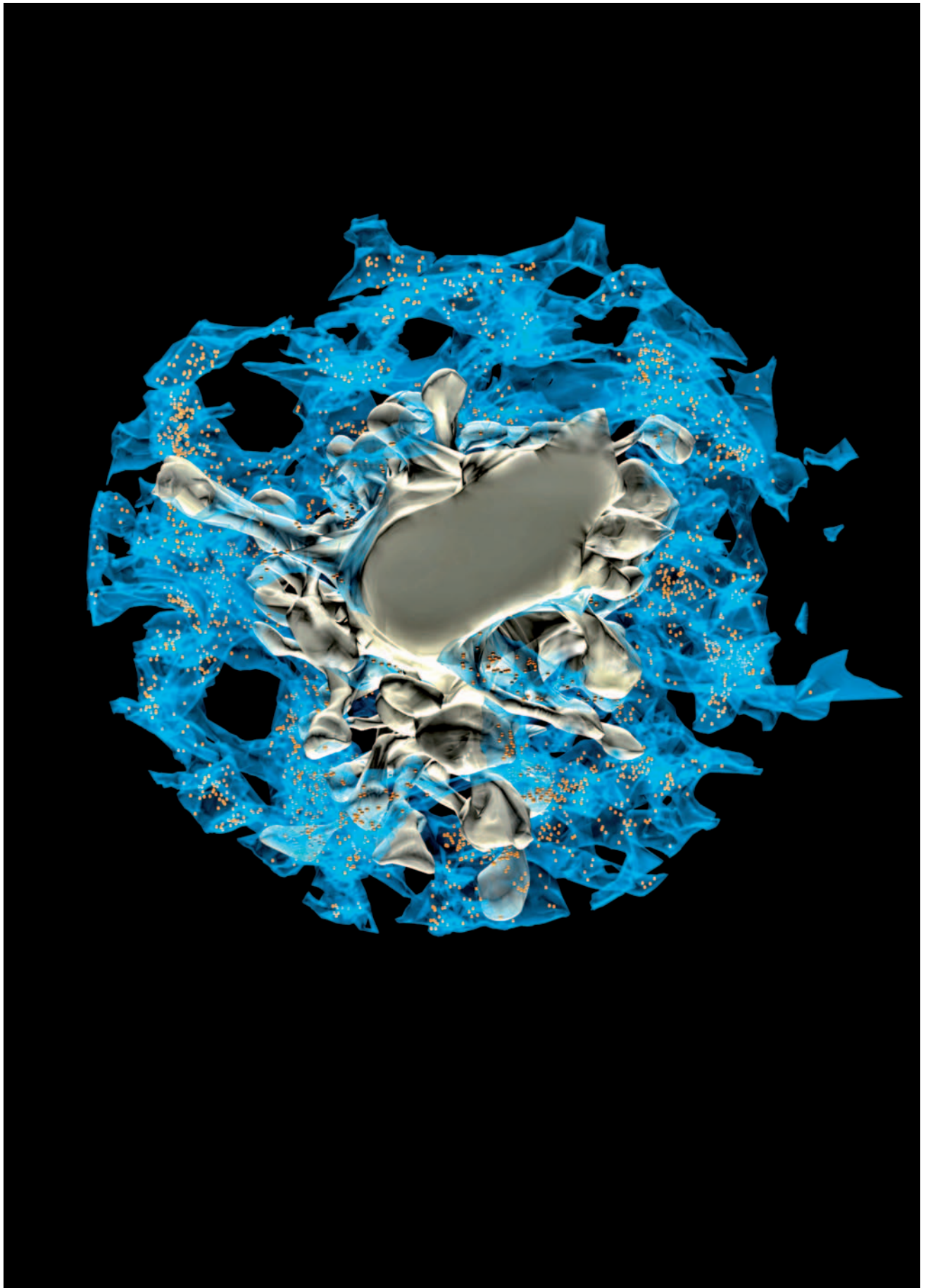
Pozn.: Neobyčejně vzdělaný ctitel řecké kultury, věd a umění. Učinil z Pergamonu středisko hellénistické kultury; staví Diovu a Athéninu svatyni, „Pergamský oltář“ – sedmý div světa (vzorem je athénský Parthenón) a založil rozsáhlou knihovnu – ve své době největší, kde soustředil nejlepší učence. Druhou stránkou bylo jeho přisluhování Římu; je spojencem ve válce proti Hannibalovi a makedonskému Perseovi.

Prof. MUDr. Josef Špaček, DrSc., Fingerlandův ústav patologie.

Dendrit je jedním z vítězných snímků mezinárodní mikrofotografické soutěže, která byla součástí kongresu a výstavy Microscience 2010, pořádané v Londýně Královskou mikroskopickou společností. Snímek představuje počítačovou 3D rekonstrukci dendritu pyramidové buňky mozkové kůry v axiálním pohledu. Z kmene dendritu odstupují paličkovité výstupky – dendritické trny, mající základní úlohu v procesu učení a tvorbě paměti. Dendrit je uložen v prostorové síti astrocytových výběžků, obsahující granula glykogenu.

Sériová elektronová mikroskopie, zvětšení 30 000x.

Josef Špaček: Dendrit